

Bryssel **XXX**
[...](2020) **XXX** draft

KOMISSION TIEDONANTO

Komission tiedonanto valtiontukisääntöjen soveltamisesta kansallisissa tuomioistuimissa

Luonnos komission tiedonannoksi valtiontukisääntöjen soveltamisesta kansallisissa tuomioistuimissa

1. JOHDANTO	2
1.1. Valtiontukien valvontajärjestelmä.....	3
1.2. Täytäntöönpanokielto	4
2. VALTIONTUKISÄÄNTÖJEN SOVELTAMISEN YLEISET PERIAATTEET	6
2.1. Vilpittömän yhteistyön periaate.....	6
2.2. Kansallisiin menettelyihin sovellettavat vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteet.....	6
2.2.1. Asiavaltuus	7
2.2.2. Tuomioistuimen toimivalta	8
2.2.3. Oikeusvoiman periaate	9
3. KOMISSION TEHTÄVÄ.....	10
3.1. Komission yksinomainen toimivalta	10
3.2. Komission toimivalta panna täytäntöön valtiontukisääntöjä.....	11
4. KANSALLISTEN TUOMIOISTUINTEN TEHTÄVÄ	12
4.1. Kansallisten tuomioistuinten valtiontukisääntöjen soveltamiseen liittyvän toimivallan rajaaminen	12
4.1.1. Komission päätöksen noudattaminen	13
4.1.2. Sellaisten komission päätösten noudattaminen, joissa tuki todetaan sisämarkkinoille soveltuvaksi	13
4.1.3. Menettelyn aloittamista koskevan komission päätöksen noudattaminen	14
4.2. Kansallisten tuomioistuinten toimivalta.....	15
4.2.1. Tuen olemassaolon arviointi.....	15
4.2.2. Täytäntöönpanokiellon rikkomisen arviointi.....	15
4.2.2.1. Ryhmäpoikkeusasetusten edellytysten soveltaminen	16
4.2.2.2. Voimassa oleva tuki	17
4.2.3. Täytäntöönpanokiellon rikkomisen kohteena olevien yksityisten oikeuksien turvaaminen	17
4.2.3.1 Toimenpiteen täytäntöönpanon keskeyttäminen tai lopettaminen	18
4.2.3.2 Takaisinperintä	18
4.2.3.3 Välitoimet.....	20
4.2.3.4 Vahingonkorvauskanne	21
5. KOMISSION JA KANSALLISTEN TUOMIOISTUINTEN YHTEISTYÖ.....	25
5.1. Komission apu kansallisille tuomioistuimille	25
5.1.1. Yhteistyön muodot	26
5.1.1.1. Tietojen toimittaminen kansallisille tuomioistuimille.....	26
5.1.1.2. Valtiontukisääntöjen soveltamista koskevien lausuntojen toimittaminen	27
5.1.1.3. Amicus curiae -huomautusten toimittaminen.....	29
5.1.2. Keskitetty yhteyspiste sekä lausuntojen ja <i>amicus curiae</i> -huomautusten julkaiseminen...	30
5.2. Kansallisten tuomioistuinten apu komissiolle.....	31

6. VALTIONTUKISÄÄNTÖJEN JA -PÄÄTÖSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANON LAIMINLYÖNNIN SEURAUKSET	32
6.1. Sääntöjenvastaista tukea koskevat menettelyt komissiossa	32
6.2. Rikkomusmenettely	33
7. LOPPUMÄÄRÄYKSET	34

1. JOHDANTO

- (1) Euroopan komissio on toteuttanut valtiontuki uudistusta¹ vuodesta 2012 lähtien. Uudistuksen puitteissa komissio on hyväksynyt lainsäädäntöpakettin, suuntaviivoja ja tiedonantoja valtiontukitoimenpiteiden arviointia varten. Pakettin avulla komissio on voinut keskittää ennakkotutkimuksensa tapauksiin, joilla on suurin vaikutus sisämarkkinoihin, ja samalla tiivistää yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa valtiontukisääntöjen soveltamisessa. Tätä varten komissio antoi jäsenvaltioille enemmän mahdollisuuksia myöntää tukea ilman komission ennakkovalvontaa säätämällä useampia poikkeuksia velvollisuudesta ilmoittaa komissiolle suunnitelluista valtiontukitoimenpiteistä. Sen seurauksena ryhmäpoikkeusten perusteella myönnetyn tuen määrä on kasvanut.² Tässä yhteydessä kansallisten tuomioistuinten rooli valtiontukisääntöjen noudattamisen varmistamisessa on korostunut entisestään.
- (2) Komissio julkaisi vuonna 2019 tutkimuksen valtiontukisääntöjen soveltamisesta kansallisissa tuomioistuimissa sekä kansallisten tuomioistuinten päätöksistä 28 jäsenvaltiossa³, jäljempänä ”valtiontukisääntöjen soveltamista koskeva tutkimus”⁴. Valtiontukisääntöjen soveltamista koskevassa tutkimuksessa tarkasteltiin yli 750:tä kansallista tuomiota, jotka koskivat kahteen luokkaan kuuluvia tapauksia: 1) tapaukset, joissa kansalliset tuomioistuimet osallistuvat tuen laitonta täytäntöönpanoa koskevien päätelmien tekemiseen, jäljempänä ”yksityinen täytäntöönpano”, ja 2) tapaukset, joissa kansalliset tuomioistuimet osallistuvat takaisinperimistä koskevien komission päätösten täytäntöönpanoon, jäljempänä ”julkinen täytäntöönpano”.
- (3) Valtiontukisääntöjen soveltamista koskevasta tutkimuksesta kävi ilmi, että kansallisille tuomioistuimille osoitettujen valtiontukiasioiden määrä kasvoi vuosina 2007–2017. Kasvusta huolimatta kansalliset tuomioistuimet myönsivät korjaavia toimia vain harvoin, ja vahingonkorvausvaatimukset muodostavat vain pienen osan asioista. Lisäksi komission ja kansallisten tuomioistuinten yhteistyökeinoja, jotka otettiin käyttöön vuonna 2009 valtiontukisääntöjen soveltamisesta kansallisissa tuomioistuimissa annetulla komission tiedonannolla, jäljempänä ”vuoden 2009 soveltamista koskeva

¹ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle – EU:n valtiontuki uudistus, COM(2012) 209 final.

² Vuodesta 2015 lähtien yli 96 prosenttia uusista tukitoimenpiteistä, joista menot on ilmoitettu ensimmäisen kerran, on kuulunut yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen piiriin. Ks. http://ec.europa.eu/competition/state_aid/scoreboard/index_en.html

³ Valtiontukisääntöjen soveltamista koskeva tutkimus tehtiin ennen Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamista Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä koskevan sopimuksen allekirjoittamista (24. tammikuuta 2020) ja ennen sen voimaantuloa (1. helmikuuta 2020). Kaikilla tutkimuksessa olevilla viittauksilla jäsenvaltioihin on tarkoitettu myös Yhdistyneeseen kuningaskuntaan.

⁴ Ks. ”Final Study on the enforcement of State aid rules and decisions by national courts (COMP/2018/001)”, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2019, saatavilla osoitteessa <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>

tiedonanto”⁵, ja vuonna 2015 annetulla neuvoston asetuksella (EU) 2015/1589, jäljempänä ”menettelyasetus”⁶, ei ole käytetty laajalti.

- (4) Tässä tiedonannossa annetaan kansallisille tuomioistuimille ja muille asianomaisille tahoille käytännön tietoja valtiontukisääntöjen soveltamisesta kansallisella tasolla. Sen päätarkoituksena on antaa ohjeistusta kansallisille tuomioistuimille niiden soveltaessa näitä sääntöjä ja edistää tiiviimpää yhteistyötä komission kanssa. Siinä otetaan huomioon näiden tuomioistuinten valtiontukisääntöjen soveltamista koskevan tutkimuksen tai Euroopan unionin tuomioistuimelle, jäljempänä ”unionin tuomioistuin”, esitettyjen ennakkoratkaisupyyntöjen yhteydessä esittämät kysymykset. Esimerkkejä ovat komission menettelyjen ja kansallisten tuomioistuinmenettelyjen välinen johdonmukaisuus sekä ryhmäpoikkeusasetusten virheellisen soveltamisen aiheuttamat kysymykset.
- (5) Tämän tiedonannon tarkoituksena on antaa ohjeita jäsenvaltioiden tuomioistuimille Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä ”SEUT-sopimus”, 267 artiklan mukaisesti. Se ei velvoita kansallisia tuomioistuita eikä vaikuta niiden riippumattomuuteen.
- (6) Komission käytännöt sekä Euroopan unionin tuomioistuimen ja unionin yleisen tuomioistuimen, jäljempänä yhdessä ”unionin tuomioistuimet”, oikeuskäytäntö ovat kehittyneet vuoden 2009 soveltamista koskevan tiedonannon jälkeen. Tässä tiedonannossa otetaan huomioon tämä kehitys, ja tämä korvaa vuoden 2009 soveltamista koskevan tiedonannon.
- (7) Tässä tiedonannossa keskitytään pääasiassa yksityiseen täytäntöönpanoon. Komission tiedonannossa sääntöjenvastaisen ja sisämarkkinoille soveltumattoman valtiontuen takaisinperinnästä⁷ käsitellään julkiseen täytäntöönpanoon liittyviä näkökohtia. Tällä tiedonannolla pyritään lisäksi edistämään tiiviimpää yhteistyötä komission ja kansallisten tuomioistuinten välillä esittämällä kaikki käytettävissä olevat yhteistyövälineet ja käsittelemällä valtiontukisääntöjen rikkomisen seurauksia.

1.1. Valtiontukien valvontajärjestelmä

- (8) SEUT-sopimuksen 107 artiklan mukaan ”jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan”.
- (9) Valtiontukien yleinen kieltä perustuu kaksinkertaiseen järjestelmään, jossa toimenpiteisiin, jotka ovat valtiontukea, kohdistetaan ennakko- ja jälkivalvontaa. SEUT-sopimuksen 108 artiklan nojalla komission on seurattava jatkuvasti kaikkia voimassa olevia tukijärjestelmiä ja arvioitava jäsenvaltion suunnitelmia myöntää uutta tukea tai muuttaa voimassa olevaa tukea. Jotta komissio voi suorittaa tämän seurannan

⁵ Komission tiedonanto valtiontukisääntöjen soveltamisesta kansallisissa tuomioistuimissa ([EUVL C 85, 9.4.2009, s. 1](#)).

⁶ Neuvoston asetus (EU) 2015/1589, annettu 13 päivänä heinäkuuta 2015, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 108 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä (kodifikaatio) ([EUVL L 248, 24.9.2015, s. 9](#)).

⁷ [EUVL C 247, 23.7.2019, s. 1](#).

tehokkaasti, jäsenvaltioiden on tehtävä yhteistyötä toimittamalla kaikki asiaankuuluvat tiedot ja ilmoittamalla valtiontukitoimenpiteet.

- (10) Jäsenvaltioilla on velvollisuus ensinnäkin ilmoittaa komissiolle toimenpiteistä, joiden tarkoituksena on myöntää uutta tukea tai muuttaa voimassa olevaa tukea, ja toiseksi olla toteuttamatta tällaista suunniteltua toimenpidettä ennen kuin komissio on arvioinut sen soveltuvuuden sisämarkkinoille, jäljempänä ”täytäntöönpanokiello”.⁸ SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdasta johtuvalla täytäntöönpanokiellolla on välitön oikeusvaikutus⁹: se antaa yksityisille oikeuksia, joihin he voivat vedota kansallisissa tuomioistuimissa.
- (11) Tästä seuraa, että valtiontukien valvontajärjestelmän täytäntöönpano – johon SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan määräys kuuluu yhtenä keskeisenä seikkana – on sekä komission että kansallisten tuomioistuinten vastuulla, ja niiden tehtävät ovat toisiaan täydentävät mutta erilliset. Komissiolla on yksinomainen toimivalta arvioida tukitoimenpiteiden soveltuvuutta sisämarkkinoille, kun taas kansallisten tuomioistuinten tehtävänä on suojata yksityisten oikeudet siinä tapauksessa, että SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohtaa on mahdollisesti rikottu.¹⁰

1.2. Täytäntöönpanokiello

- (12) SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan välitön oikeusvaikutus merkitsee sitä, että kansallisten tuomioistuinten on toteutettava kaikki aiheelliset toimet kansallisen oikeutensa mukaisesti kyseisen määräyksen rikkomisen seurauksiin puuttumiseksi.¹¹
- (13) Jotta toimenpiteeseen voidaan soveltaa SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan vaatimuksia, sen on täytettävä kaksi ehtoa, joista toinen on positiivinen ja toinen negatiivinen: Ensimmäinen ehto on, että toimenpide katsotaan valtiontueksi¹². Toinen ehto on, että toimenpide ei täytä kaikkia ilmoitusvelvollisuudesta vapauttamisen edellytyksiä.
- (14) Jos toimenpide ei ole valtiontukea, jäsenvaltiot voivat panna sen täytäntöön ilmoittamatta siitä etukäteen komissiolle. Komissio on antanut ohjeita valtiontuen käsitteen tulkinnasta¹³.

⁸ Unionin tuomioistuimen tuomio 14.11.2019, Dilly’s Wellnesshotel, C-585/17, ECLI:EU:C:2019:969, 54 kohta.

⁹ Unionin tuomioistuimen tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, 88 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 3.3.2020, Vodafone Magyarorszá, C-75/18, ECLI:EU:C:2020:139, 22 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 21.11.2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, 29 kohta.

¹⁰ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 5.10.2006, Transalpine Ölleitung in Österreich, C-368/04, ECLI:EU:C:2006:644, 38 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 11.3.2010, CELF ja ministre de la Culture et de la Communication, C-1/09, ECLI:EU:C:2010:136, 26 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 11.11.2015, Klausner Holz Niedersachsen, C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742, 21 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 3.3.2020, Vodafone Magyarorszá, C-75/18, ECLI:EU:C:2020:139, 21 kohta.

¹¹ Unionin tuomioistuimen tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, 88 ja 89 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 3.3.2020, Vodafone Magyarorszá, C-75/18, ECLI:EU:C:2020:139, 22 ja 23 kohta.

¹² Ks. tältä osin komission tiedonanto Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettusta valtiontuen käsitteestä ([EUVL C 262, 19.7.2016, s. 1](#)).

¹³ Komission tiedonanto Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettusta valtiontuen käsitteestä ([EUVL C 262, 19.7.2016, s. 1](#)); komission tiedonanto Euroopan unionin valtiontukisääntöjen soveltamisesta yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen tuottamisesta

- (15) Toiseksi komissio on antanut ryhmäpoikkeusasetuksia – kuten yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen¹⁴ – joissa vahvistetaan edellytykset, joiden perusteella tukitoimenpiteet on katsottava tai voidaan katsoa sisämarkkinoille soveltuviksi 107 artiklan 2 tai 3 kohdan nojalla.¹⁵ Vähämerkityksistä tukea koskevista asetuksista¹⁶ komissio on lisäksi vahvistanut edellytykset, joiden perusteella tuen ei katsota vaikuttavan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan eikä vääristävän tai uhkaavan vääristää kilpailua¹⁷. Jos tukitoimenpide täyttää kaikki näissä asetuksissa säädetyt asiaankuuluvat edellytykset, kyseinen jäsenvaltio vapautuu velvollisuudesta ilmoittaa tuesta komissiolle.
- (16) Kolmanneksi komissio vahvisti yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen valtiontuesta tehdyssä päätöksessä¹⁸ sekä rautateiden ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista annetussa asetuksessa¹⁹ edellytykset, joiden perusteella julkisen palvelun velvoitteista maksettavat korvaukset voidaan katsoa sisämarkkinoille soveltuviksi SEUT-sopimuksen 106 artiklan 3 kohdan ja 93 artiklan nojalla. Näissäkään tapauksissa kyseisiin toimenpiteisiin ei sovelleta täytäntöönpanokieltoa.

myönnettävään korvaukseen ([EUVL C 8, 11.1.2012, s. 4](#)); komission tiedonanto EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta valtiontukiin takauksina ([EUVL C 155, 20.6.2008, s. 10](#)).

¹⁴ Komission asetus (EU) N:o 651/2014, annettu 17 päivänä kesäkuuta 2014, tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti ([EUVL L 187, 26.6.2014, s. 1](#)).

¹⁵ Euroopan unionin neuvosto voi antaa SEUT-sopimuksen 109 artiklan nojalla asetuksia SEUT-sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta sekä määrittää ilmoitusvelvollisuudesta vapautetut tukimuodot. Kuten SEUT-sopimuksen 108 artiklan 4 kohdassa määrätään, komissio voi antaa niitä valtiontukimuotoja koskevia asetuksia, jotka neuvosto on 109 artiklan mukaisesti määrittänyt sellaisiksi, jotka voidaan vapauttaa ilmoitusvelvollisuudesta.

¹⁶ Komission asetus (EU) N:o 1407/2013, annettu 18 päivänä joulukuuta 2013, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen ([EUVL L 352, 24.12.2013, s. 1](#)); komission asetus (EU) N:o 360/2012, annettu 25 päivänä huhtikuuta 2012, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaville yrityksille myönnettävään vähämerkityksiseen tukeen ([EUVL L 114, 26.4.2012, s. 8](#)); komission asetus (EU) N:o 1408/2013, annettu 18 päivänä joulukuuta 2013, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen maatalousalalla ([EUVL L 352, 24.12.2013, s. 9](#)); komission asetus (EU) N:o 717/2014, annettu 27 päivänä kesäkuuta 2014, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen kalastus- ja vesiviljelyalalla ([EUVL L 190, 28.6.2014, s. 45](#)).

¹⁷ Tällaisia asetuksia annetaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta tiettyihin valtion monialaisen tuen muotoihin 13 päivänä heinäkuuta 2015 annetun neuvoston valtuutusasetuksen (EU) 2015/1588 ([EUVL L 248, 24.9.2015, s. 1](#)) perusteella.

¹⁸ Komission päätös 2012/21/EU, annettu 20 päivänä joulukuuta 2011, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 106 artiklan 2 kohdan määräysten soveltamisesta tietyille yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaville yrityksille korvauksena julkisista palveluista myönnettävään valtiontukeen (tiedoksi annettu numerolla C(2011) 9380) ([EUVL L 7, 11.1.2012, s. 3](#)).

¹⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1370/2007, annettu 23 päivänä lokakuuta 2007, rautateiden ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista ([EUVL L 315, 3.12.2007, s. 1](#)).

2. VALTIONTUKISÄÄNTÖJEN SOVELTAMISEN YLEISET PERIAATTEET

2.1. Vilpittömän yhteistyön periaate

- (17) Euroopan unionista tehdyn sopimuksen²⁰, jäljempänä ”SEU-sopimus”, 4 artiklan 3 kohdassa edellytetään, että jäsenvaltiot tukevat Euroopan unionia, jäljempänä ”unioni”, sen tehtävien täyttämiseksi. Tässä artiklassa vahvistetun vilpittömän yhteistyön periaatteen mukaisesti Euroopan unionin ja jäsenvaltioiden on toimivaltansa puitteissa avustettava toisiaan näiden tehtävien suorittamisessa.
- (18) SEU-sopimuksen 4 artiklan 3 kohdasta johtuvaa keskinäisen avunannon velvoitetta sovelletaan myös kansallisiin tuomioistuimiin.²¹ Tämä tarkoittaa sitä, että komissio avustaa kansallisia tuomioistuimia niiden soveltaessa unionin oikeutta²², jäljempänä ”unionin oikeus”, ja kansalliset tuomioistuimet avustavat vastavuoroisesti komissiota sen tehtävien hoitamisessa. Kansallisten tuomioistuinten on näin ollen toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että ne täyttävät unionin oikeuteen perustuvat velvoitteensa, ja pidättäytyvät tekemästä päätöksiä, jotka voivat vaarantaa SEU-sopimuksen ja SEUT -sopimuksen, jäljempänä yhdessä ”perussopimukset”, tavoitteiden saavuttamisen.²³

2.2. Kansallisiin menettelyihin sovellettavat vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteet

- (19) Unionin tuomioistuin on johdonmukaisesti tunnustanut menettelyllisen itsemääräämisoikeuden periaatteen valtiontukisääntöjen soveltamisessa.²⁴ Tämän periaatteen mukaan asiaa koskevan unionin lainsäädännön puuttuessa jäsenvaltiot voivat vapaasti valita, miten ne täyttävät perussopimuksista johtuvat velvoitteensa, edellyttäen, että niiden käyttämät keinot eivät vaikuta haitallisesti unionin oikeuden ulottuvuuteen ja tehokkuuteen. Näin ollen kansallisten tuomioistuinten on toteutettava kansallisen oikeutensa mukaisesti asianmukaiset toimenpiteet valtiontukisääntöjen asianmukaisen täytäntöönpanon takaamiseksi, jos komissio ei ole tehnyt päätöstä toimenpiteen soveltuvuudesta sisämarkkinoille.²⁵
- (20) Kansallisen oikeuden soveltaminen ei voi johtaa siihen, että kansallisten tuomioistuinten on mahdotonta tai kohtuuttoman vaikeaa varmistaa SEUT-sopimuksen 108 artiklan

²⁰ [EUVL C 202, 7.6.2016, s. 13.](#)

²¹ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 22.10.2002, Roquette Frères, C-94/00, ECLI:EU:C:2002:603, 31 kohta.

²² Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 11.7.1996, SFEI ym., C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, 50 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 28.2.1991, Delimitis v. Henninger Bräu, C-234/89, ECLI:EU:C:1991:91, 53 kohta.

²³ Unionin tuomioistuimen tuomio 11.9.2014, komissio v. Saksa, C-527/12, ECLI:EU:C:2014:2193, 56 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 21.11.2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, 41 kohta.

²⁴ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 21.9.1983, Deutsche Milchkontor GmbH, C-205/82, ECLI:EU:C:1983:233, 22 ja 23 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 13.6.2002, Alankomaat v. komissio, C-382/99, ECLI:EU:C:2002:363, 90 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 11.9.2014, komissio v. Saksa, C-527/12, ECLI:EU:C:2014:2193, 39–42 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 23.1.2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, 72 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 11.11.2015, Klausner Holz Niedersachsen, C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742, 40 ja 41 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, 135 kohta.

²⁵ Unionin tuomioistuimen tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, 89 kohta.

3 kohdan noudattaminen.²⁶ Unionin tuomioistuinten oikeuskäytännön mukaan sovellettava kansallinen lainsäädäntö ei saa olla epäedullisempi kuin samankaltaisia jäsenvaltion sisäisiä tilanteita sääntelevä lainsäädäntö, jäljempänä ”vastaavuusperiaate”, eikä sillä saada tehdä unionin oikeusjärjestyksessä tunnustettujen oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi, jäljempänä ”tehokkuusperiaate”.²⁷

2.2.1. Asiavaltuus

- (21) Soveltaessaan menettelyllisen itsemääräämisoikeuden periaatetta jäsenvaltiot soveltavat asiavaltuutta koskevia kansallisia sääntöjään valtioneuvoston tukea koskeviin kansallisiin oikeudenkäynteihin edellyttäen, että niissä noudatetaan vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteita.
- (22) Tehokkuusperiaatteen mukaisesti yksityisten asiavaltuutta ja asianosaisintressiä koskevat kansalliset säännöt eivät saisi loukata heidän oikeuttaan tehokkaaseen oikeussuojaan unionin oikeudessa myönnettyjä oikeuksia käytettäessä.²⁸
- (23) Valtiontukisääntöjen soveltamista koskeva tutkimus osoitti, että kansalliset tuomioistuimet ratkaisevat enimmäkseen asioita, joita ovat panneet vireille tuensaajan kilpailijat, joihin sääntöjenvastaisen tuen täytäntöönpanosta johtuva kilpailun vääristyminen vaikuttaa välittömästi.²⁹
- (24) Luonnollisella henkilöllä tai oikeushenkilöllä voi kuitenkin olla asianosaisintressi nostaa kante kansallisissa tuomioistuimissa muutoinkin kuin valtioneuvoston sääntöjenvastaisen täytäntöönpanon aiheuttaman kilpailun vääristymisen poistamiseksi. Kansallisten tuomioistuinten on arvioitava kantajan oikeudellinen asianosaisintressi riippumatta siitä, onko tukitoimenpiteestä johtuva kilpailun vääristyminen vaikuttanut suoraan kantajaan. Sen vuoksi kansallisten tuomioistuinten on asiavaltuutta koskevia kansallisia sääntöjä soveltaessaan otettava huomioon velvollisuutensa suojella niiden osapuolten etuja, joilla on riittävä asianosaisintressi, jäljempänä ”kolmannet osapuolet”.³⁰

²⁶ Unionin tuomioistuimen tuomio 11.11.2015, Klausner Holz Niedersachsen, C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742, 41, 42 ja 45 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, 138–140 kohta.

²⁷ Tehokkuusperiaatteen noudattamista on tarkasteltava ottaen huomioon kyseisen säännöksen erityispiirteet ja sen merkitys asianomaisessa menettelyssä. Ks. tämän osalta unionin tuomioistuimen tuomio 11.11.2015, Klausner Holz Niedersachsen, C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742, 40 kohta.

²⁸ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 13.1.2005, Streekgewest, C-174/02, ECLI:EU:C:2005:10, 18 kohta.

²⁹ Ks. ”Final Study on the enforcement of State aid rules and decisions by national courts (COMP/2018/001)”, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2019, s. 71, saatavilla osoitteessa <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>

³⁰ Esimerkiksi Romaniassa kaikilla henkilöillä, joihin sääntöjenvastainen valtioneuvoston tukitoimenpide vaikuttaa, on asiavaltuus tuomioistuimissa. Ks. tutkimuksen ”Final Study on the enforcement of State aid rules and decisions by national courts (COMP/2018/001)” liitteessä 3 olevat maakohtaiset raportit, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2019, s. 404, saatavilla osoitteessa <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>. Myös Latviassa asiavaltuus perustuu suoraan SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohtaan, joten kansalliset tuomioistuimet voivat käyttää menettelyasetuksen ”asianomaisen osapuolen” määritelmää selvittäessään, onko henkilöllä asiavaltuus asiassa. Ks. tutkimuksen ”Final Study on the enforcement of State aid rules and decisions by national courts (COMP/2018/001)” liitteessä 3 olevat maakohtaiset raportit, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2019, s. 300, saatavilla osoitteessa <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>

- (25) Lisäksi kansallisten tuomioistuinten on otettava huomioon muita seikkoja arvioidessaan kolmansien osapuolten asiavaltuutta ja asianosaisintressiä verotoimenpiteillä myönnettyä valtiontukea koskevissa asioissa. Verovelvollisilla kolmansilla voidaan katsoa olevan asianosaisintressi täytäntöönpanokieltoa rikkovan veron palauttamiseksi ainoastaan, jos niiltä kannettava vero on osa sääntöjenvastaisen valtiontuen rahoittamista.³¹ Niiden asianosaisintressi ei perustu kilpailusuhteeseen tuensaajan kanssa.³²
- (26) Sitä vastoin verovelvolliset kolmannet eivät voi vedota sellaisen tukitoimenpiteen sääntöjenvastaisuuteen, jolla tietyille yrityksille tai toimialoille myönnetään vapautus verosta, välttääkseen kyseisen veron maksamisen tai saadakseen sen palautetuksi. Näin on myös silloin, kun ne harjoittavat toimintaansa kilpailusuhteessa tuensaajiin.³³ Tällainen ratkaisu itse asiassa vahvistaisi valtiontuen kilpailuvastaisia vaikutuksia, koska se lisäisi niiden yritysten määrää, jotka hyötyvät sääntöjenvastaista valtiontukea olevasta verovapautuksesta.

2.2.2. Tuomioistuimen toimivalta

- (27) Menettelyllisen itsemääräämisoikeuden periaate tarkoittaa, että kukin jäsenvaltio nimeää kansallisessa oikeusjärjestyksessään tuomioistuimet, jotka ovat toimivaltaisia sääntöjenvastaisen tuen myöntämistä koskevissa menettelyissä. Se merkitsee myös, että jäsenvaltiot määrittelevät näitä oikeustoimia koskevat yksityiskohtaiset menettelysäännöt edellyttäen, että vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteita noudatetaan.³⁴
- (28) Koska unionin oikeudessa ei ole säädetty erityisiä sääntöjä, jäsenvaltioiden oikeusjärjestykset vaihtelevat suuresti. Muutamat jäsenvaltiot ovat perustaneet valtiontukiasioihin erikoistuneita tuomioistuimia, kun taas toiset jäsenvaltiot ovat antaneet yksinomaisen toimivallan olemassa olevien tuomioistuinten jaostoille tai hyväksyneet menettelysääntöjä, joilla selvennetään tuomioistuinten toimivaltaa julkisoikeudellisissa ja yksityisoikeudellisissa täytäntöönpanoasioissa.³⁵ Useimmissa

³¹ Tässä yhteydessä viitataan esimerkiksi tapauksiin, joissa sääntöjenvastainen tuki rahoitetaan kantajalta perittävällä maksulla. Tilanne on kuitenkin toinen, jos kiista ei koske riitautetusta verosta vapauttamista koskevaa vaatimusta vaan kyseistä veroa koskevien sääntöjen laillisuutta. Ks. tältä osin unionin tuomioistuimen tuomio 3.3.2020, Vodafone Magyarország, C-75/18, ECLI:EU:C:2020:139, 25 kohta ja unionin tuomioistuimen tuomio 26.4.2018, ANGED, C-233/16, ECLI:EU:C:2018:280, 26 kohta.

³² Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 13.1.2005, Streekgewest, C-174/02, ECLI:EU:C:2005:10, 19 kohta.

³³ Unionin tuomioistuimen tuomio 10.11.2016, DTS Distribuidora de Televisión Digital v. komissio, C-449/14 P, ECLI:EU:C:2016:848, 81 ja 82 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 21.12.2016, komissio v. Aer Lingus, C-164/15 P, ECLI:EU:C:2016:990, 121 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 3.3.2020, Vodafone Magyarország, C-75/18, ECLI:EU:C:2020:139, 24–28 kohta.

³⁴ Unionin tuomioistuimen tuomio 23.1.2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, 72 kohta.

³⁵ Esimerkiksi Irlanti on myöntänyt ylemmän asteen tuomioistuinten kilpailujaostoille (Competition List of the High Court) yksinomaisen toimivallan käsitellä kilpailuoikeudellisia riita-asioita, myös valtiontukiasioita. Italiassa maan hallintotuomioistuimilla on ollut 19. tammikuuta 2013 lähtien lähes yksinomainen toimivalta käsitellä valtiontukisääntöjen julkista ja yksityistä täytäntöönpanoa koskevia tapauksia. Siviilituomioistuimet ovat säilyttäneet toimivaltansa tiettytyyppisten menettelyjen ja vaatimusten osalta. Ks. tutkimuksen ”Final Study on the enforcement of State aid rules and decisions by national courts (COMP/2018/001)” liitteessä 3 olevat maakohtaiset raportit, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2019, s. 253, 263 ja 264, saatavilla osoitteessa <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>. Ks. myös tutkimus ”Final Study on the enforcement of State aid rules and decisions by national courts (COMP/2018/001)”, s. 103 ja 104.

jäsenvaltioissa siviili- ja hallintotuomioistuimet ovat toimivaltaisia soveltamaan valtiontukisääntöjä.³⁶

2.2.3. Oikeusvoiman periaate

- (29) Oikeusvoiman periaatteen mukaan lopullisia tuomioita ei voida enää kyseenalaistaa. Näin on silloin, kun kaikki muutoksenhakuoikeudet on käytetty tai näiden oikeuksien käyttämiselle asetetut määräajat ovat umpeutuneet. Oikeusvoiman periaatteen tavoitteena on taata oikeusrauhan ja oikeussuhteiden vakaus sekä moitteeton lainkäyttö, ja se on vahvistettu sekä unionin oikeusjärjestyksessä että kansallisissa oikeusjärjestyksissä.³⁷
- (30) Unionin oikeuden ensisijaisuuden periaatteen³⁸ mukaan kansallisten tuomioistuinten on pantava täysimääräisesti täytäntöön unionin oikeuden säännökset ja määräykset muun muassa jättämällä omasta aloitteestaan soveltamatta unionin oikeuden kanssa ristiriidassa olevia kansallisen lainsäädännön säännöksiä. Tämä pätee myös kansallisiin säännöksiin, joissa vahvistetaan oikeusvoiman periaate.³⁹
- (31) Lisäksi unionin tuomioistuinten oikeuskäytännössä on rajoitettu oikeusvoiman periaatetta valtiontukien alalla. Näin ollen oikeusvoiman periaate voi koskea vain niitä väitteitä, jotka on jo nimenomaisesti ratkaistu – vastaavuutta ja tehokkuutta koskevien vaatimusten mukaisesti – mutta ei kysymyksiä, jotka olisi voitu aikaisemmassa käsittelyvaiheessa ottaa esille mutta joita ei ole otettu esille.⁴⁰
- (32) Unionin oikeuden ensisijaisuuden periaate estää myös sen, että soveltamalla oikeusvoiman periaatetta rajoitettaisiin SEUT-sopimuksessa komissiolle annettua yksinomaista toimivaltaa.⁴¹ Se seikka, että kansallinen tuomioistuin on tehnyt valtiontukitoimenpiteestä ratkaisun ennen komission päätöstä samasta toimenpiteestä, ei voi estää komissiota toteamasta, että kyseessä oleva toimenpide on sääntöjenvastaista valtiontukea. Tämä pätee siinäkin tapauksessa, että asiaa ylimpänä oikeusasteena käsitelty kansallinen tuomioistuin olisi hylännyt tällaisen päätelmän.

³⁶ Hallintotuomioistuimet ovat useimmissa jäsenvaltioissa toimivaltaisia erityisesti silloin, kun kantaja riitauttaa viranomaisen toimen, kuten tuen takaisinperimistä tai myöntämistä koskevan määräyksen, kun taas siviilituomioistuimet ovat toimivaltaisia asioissa, jotka liittyvät valtiontuen takaisinperimiseen maksukyvyyttömyysmenettelyn yhteydessä tai vahingonkorvausten myöntämiseen. Ks. ”Final Study on the enforcement of State aid rules and decisions by national courts (COMP/2018/001)”, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2019, s. 64, saatavilla osoitteessa <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>

³⁷ Unionin tuomioistuimen tuomio 11.11.2015, Klausner Holz Niedersachsen, C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742, 38 kohta.

³⁸ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 5.2.1963, Van Gend en Loos v. Administratie der Belastingen, C-26/62, ECLI:EU:C:1963:1; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 15.7.1964, Costa v. E.N.E.L., C-6/64, ECLI:EU:C:1964:66; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 9.3.1978, Amministrazione delle finanze dello Stato v. Simmenthal, C-106/77, ECLI:EU:C:1978:49.

³⁹ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 18.7.2007, Lucchini, C-119/05, ECLI:EU:C:2007:434, 60 ja 61 kohta.

⁴⁰ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 18.7.2007, Lucchini, C-119/05, ECLI:EU:C:2007:434, 57–59 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 11.11.2015, Klausner Holz Niedersachsen, C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742, 30, 42 ja 43 kohta.

⁴¹ Unionin tuomioistuimen tuomio 11.11.2015, Klausner Holz Niedersachsen, C-505/14, ECLI:EU:C:2015:742, 44 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 4.3.2020, Buonotourist v. komissio, C-586/18 P, ECLI:EU:C:2020:152, 92–96 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 4.3.2020, CSTP Azienda della Mobilità v. komissio, C-587/18 P, ECLI:EU:C:2020:150, 92–96 kohta.

3. KOMISSION TEHTÄVÄ

- (33) SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdassa vahvistetun ennakkovalvontajärjestelmän tarkoituksena on varmistaa, että ainoastaan sisämarkkinoille soveltuvat tuet voidaan toteuttaa.⁴² Tämän tavoitteen saavuttamiseksi suunnitellun tuen toteuttamista lykätään, kunnes komissio tekee päätöksen tuen soveltuvuudesta sisämarkkinoille.⁴³

3.1. Komission yksinomainen toimivalta

- (34) Komissio pääasiallinen tehtävä on arvioida tukitoimenpiteen soveltuvuus sisämarkkinoille. Tämä tapahtuu kahdessa vaiheessa: Ensiksi komissio arvioi, voidaanko toimenpidettä pitää SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan mukaisena valtiontukena⁴⁴. Sen jälkeen se tutkii, soveltuuko toimenpide sisämarkkinoille. Ensimmäinen vaihe, jossa arvioidaan tuen olemassaoloa, kuuluu sekä komission että kansallisten tuomioistuinten toimivaltaan, sillä kansalliset tuomioistuimet saattavat joutua määrittämään, kuuluuko toimenpide täytäntöönpanokiellon piiriin⁴⁵ (ks. 4.2.1 ja 4.2.2 jakso). Toinen, sisämarkkinoille soveltuvuuden arvioinnista muodostuva vaihe kuuluu komission yksinomaiseen toimivaltaan. Sisämarkkinoille soveltuvuuden arvioinnista on tehtävä sen tuloksen toteava päätös⁴⁶, jota unionin tuomioistuimet voivat valvoa⁴⁷.
- (35) Komissio voi arvioida toimenpiteen soveltuvuutta sisämarkkinoille alustavan tutkinnan perusteella (jos sillä ei ole epäilyjä toimenpiteen soveltuvuudesta sisämarkkinoille)⁴⁸ tai muodollisen tutkinnan perusteella (kun se epäilee toimenpiteen soveltuvuutta sisämarkkinoille)⁴⁹. Aloittaessaan muodollisen tutkintamenettelyn komissio tekee päätöksen, jossa se esittää alustavan näkemyksensä toimenpiteen valtiontukiluonteesta ja epäilynsä toimenpiteen soveltuvuudesta sisämarkkinoille, jäljempänä ”menettelyn aloittamista koskeva päätös”⁵⁰.
- (36) Vaikka muodollisen tutkintamenettelyn aikana toimenpiteen soveltuvuus sisämarkkinoille on vielä ratkaisematta, menettelyn aloittamista koskevalla päätöksellä on tiettyjä oikeudellisia seurauksia (ks. 4.1.3 jakso).
- (37) Komission päätöksissään tekemä valtiontukitoimenpiteiden arviointi rajoittaa kansallisten tuomioistuinten toimivallan käyttöä (ks. 4.1 jakso). Komission aikaisemmin antamat päätökset sitovat kansallisia tuomioistuimia sikäli, että kansallisen

⁴² Unionin tuomioistuimen tuomio 3.3.2020, Vodafone Magyarország, C-75/18, ECLI:EU:C:2020:139, 19 kohta.

⁴³ Unionin tuomioistuimen tuomio 21.11.2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, 25 ja 26 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 18.5.2017, Fondul Proprietatea, C-150/16, ECLI:EU:C:2017:388, 40 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, 84 kohta.

⁴⁴ Komission tiedonanto Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontuen käsitteestä ([EUVL C 262, 19.7.2016, s. 1](#)).

⁴⁵ Unionin tuomioistuimen tuomio 4.3.2020, Buonotourist v. komissio C-586/18 P, ECLI:EU:C:2020:152, 90 kohta.

⁴⁶ Ks. menettelyasetuksen 4 ja 9 artikla ([EUVL L 248, 24.9.2015, s. 14](#)).

⁴⁷ Unionin tuomioistuimen tuomio 19.7.2016, Kotnik ym., C-526/14, ECLI:EU:C:2016:570, 37 kohta.

⁴⁸ Vastustamatta jättämisestä koskeva päätös, menettelyasetuksen 4 artiklan 3 kohta.

⁴⁹ Ks. käsitteet ”myönteinen päätös” ja ”kielteinen päätös” menettelyasetuksen 9 artiklan 3 ja 5 kohdassa.

⁵⁰ Ks. menettelyasetuksen 4 artiklan 3 ja 4 kohta ([EUVL L 248, 24.9.2015, s. 14](#)).

tuomioistuimen on noudatettava komission arviota tuen olemassaolosta.⁵¹ Jos taas kansallinen tuomioistuin antaa asiasta tuomion ennen komission päätöstä, tämä päätös ei voi estää komissiota käyttämästä jossain vaiheessa SEUT-sopimuksessa sille annettua yksinomaista toimivaltaa (ks. 2.2.3 jakso).⁵²

3.2. Komission toimivalta panna täytäntöön valtioneukisääntöjä

- (38) Valtioneukisääntöjen rikkomisen korjaamiseksi komission on pääsääntöisesti tehtävä lopullinen päätös, jolla saatetaan päätökseen muodollinen tutkinta ja määrätään perimään tuki takaisin, kun se toteaa, että tutkittu toimenpide on sääntöjenvastaista ja sisämarkkinoille soveltumatonta valtioneukia, jäljempänä ”takaisinperimistä koskeva päätös”^{53 54}.
- (39) Hyväksymällä valtioneukia koskevat menettelylliset säännöt komissio on kodifoinut täytäntöönpanovaltuutensa⁵⁵. Menettelyasetuksen 16 artiklan mukaan komission on määrättävä sääntöjenvastaisen ja sisämarkkinoille soveltumattoman tuen takaisinperimisestä päätöksellä. Jos komissio toteaa päätöksessään, että tukitoimenpide on sääntöjenvastainen ja sisämarkkinoille soveltumaton, komissiolla ei ole harkintavaltaa ja sen on määrättävä tuki takaisin perittäväksi⁵⁶, jollei tämä ole unionin oikeuden jonkin yleisen periaatteen vastaista⁵⁷. Lisäksi komission toimivaltuuksiin määrätä tuen takaisinperimisestä sovelletaan 10 vuoden vanhentumisaikaa.⁵⁸
- (40) Joissakin tapauksissa komissio voi menettelyasetuksen 13 artiklan nojalla toteuttaa harkintansa mukaan väliaikaisia toimenpiteitä sillä aikaa, kun se saattaa päätökseen sisämarkkinoille soveltuvuuden arvioinnin. Komissio voi etenkin antaa tuen maksamisen keskeyttämistä tai sen takaisinperimistä koskevia välipäätöksiä, jos tietyt edellytykset täyttyvät^{59 60}. Näillä toimenpiteillä pyritään rajoittamaan vahinkoja, jotka

⁵¹ Unionin tuomioistuimen tuomio 15.9.2016, PGE, C-574/14, ECLI:EU:C:2016:686, 33 kohta.

⁵² Unionin tuomioistuimen tuomio 4.3.2020, Buonotourist v. komissio, C-586/18 P, ECLI:EU:C:2020:152, 92–96 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 4.3.2020, CSTP Azienda della Mobilità v. komissio, C-587/18 P, ECLI:EU:C:2020:150, 92–96 kohta.

⁵³ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 14.2.1990, Ranska v. komissio (”Boussac”), C-301/87, ECLI:EU:C:1990:67, 9–22 kohta. Tämä ei sulje pois sitä, että komissio voi tietyissä tapauksissa antaa takaisinperimistä koskevan välipäätöksen.

⁵⁴ Jos komissio toteaa vain, että valtioneukia on myönnetty sääntöjenvastaisesti, ilmoittamatta siitä etukäteen komissiolle SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisesti, se ei määrää jo maksettua tukea perittäväksi takaisin ennen kuin se tekee lopullisen päätöksen, jossa todetaan tuen olevan soveltumaton sisämarkkinoille.

⁵⁵ Unionin tuomioistuimen tuomio 23.1.2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, 66 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, 110 kohta.

⁵⁶ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 7.3.2002, Italia v. komissio, C-310/99, ECLI:EU:C:2002:143, 99 kohta.

⁵⁷ Ks. menettelyasetuksen 16 artikla ([EUVL L 248, 24.9.2015, s. 14](#)).

⁵⁸ Ks. menettelyasetuksen 17 artiklan 1 kohta ([EUVL L 248, 24.9.2015, s. 14](#)).

⁵⁹ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 14.2.1990, Ranska v. komissio C-301/87, ECLI:EU:C:1990:67, 19 ja 20 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 21.3.1991, Italia v. komissio, C-303/88, ECLI:EU:C:1991:136, 46 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 21.3.1990, Belgia v. komissio, C-142/87, ECLI:EU:C:1990:125, 14–16 kohta; [tuomioistuimen sittemmin kumoama; ks. asia C-456/18 P].

⁶⁰ Menettelyasetuksen 14 artiklassa säädetään, että jos jäsenvaltio ei noudata tuen keskeyttämistä tai takaisinperimistä koskevaa välipäätöstä, komissio voi, samalla kun se tutkii asian, saattaa asian suoraan Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi ja pyytää sitä toteamaan, että välipäätöksen noudattamatta jättäminen merkitsee SEUT-sopimuksen rikkomista ([EUVL L 248, 24.9.2015, s. 19](#)).

aiheutuvat tuen ilmoitusvelvollisuutta ja täytäntöönpanokieltoa rikkovasta täytäntöönpanosta⁶¹.

4. KANSALLISTEN TUOMIOISTUINTEN TEHTÄVÄ

- (41) Komission on tutkittava tukitoimenpiteen soveltuvuutta sisämarkkinoille silloinkin, kun se on todennut, että tukitoimenpide on toteutettu SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan vastaisesti, ja kansallisten tuomioistuinten ensisijaisena tehtävänä on turvata rikkomisesta kärsivien yksityisten oikeudet.⁶²
- (42) Kansallisten tuomioistuinten tehtävänä on tarjota tehokas oikeussuoja kolmansille osapuolille.⁶³ Niiden osallistuminen valtiontukien valvontajärjestelmään on tarpeen erityisesti tapauksissa, joissa on myönnetty sääntöjenvastaista tukea, jos samaa toimenpidettä koskevaa komission lopullista päätöstä ei ole tehty tai tällaisen päätöksen tekemiseen asti, sekä tapauksissa, joissa on myönnetty sisämarkkinoille soveltuvaa tukea täytäntöönpanokiellon vastaisesti.⁶⁴

4.1. Kansallisten tuomioistuinten valtiontukisääntöjen soveltamiseen liittyvän toimivallan rajaaminen

- (43) Kansallisilla tuomioistuimilla on toimivalta tulkita ja soveltaa SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohtaa ja 108 artiklan 3 kohtaa. Etenkin siinä tapauksessa, että samaa toimenpidettä koskevaa komission päätöstä ei ole tehty⁶⁵, kansallisia tuomioistuimia sitoo ainoastaan valtiontuen objektiivinen käsite niiden käyttäessä toimivaltaansa arvioida valtiontuen olemassaoloa.
- (44) Komissio arvioi myös valtiontuen olemassaoloa, ja tämä on yleensä ensimmäinen vaihe ennen tuen sisämarkkinoille soveltuvuuden arviointia. Näin ollen kaikki ennen kansallisten tuomioistuinten menettelyjä tai niiden jälkeen toteutettavat komission menettelyt voivat vaikuttaa kansallisiin tuomioistuihin⁶⁶, kuten 4.1.1–4.1.3 jaksossa selitetään.

⁶¹ Ks. menettelyasetuksen 13 artiklan 1 ja 2 kohta [EUVL L 248, 24.9.2015, s. 19](#)).

⁶² Unionin tuomioistuimen tuomio 12.2.2008, CELF ja ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, ECLI:EU:C:2008:79, 38 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 21.11.1991, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires ym. v. Ranska, C-354/90, ECLI:EU:C:1991:440, 11 ja 12 kohta.

⁶³ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 11.12.1973, Lorenz GmbH v. Saksan liittotasavalta ym., C-120/73, ECLI:EU:C:1973:152, 8 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 21.11.1991, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires ym. v. Ranska C-354/90, ECLI:EU:C:1991:440, 11 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 11.7.1996, SFEI ym., C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, 39 kohta.

⁶⁴ Kansallisten tuomioistuinten tehtävästä valtiontuen julkisessa täytäntöönpanossa ks. komission tiedonanto sääntöjenvastaisen ja sisämarkkinoille soveltumattoman valtiontuen takaisinperinnästä ([EUVL C 247, 23.7.2019, s. 1](#)).

⁶⁵ Ks. myös unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 20.6.2019, A & O hostel ja hotel Berlin v. komissio, T-578/17, ECLI:EU:T:2019:437, 72 kohta.

⁶⁶ Unionin tuomioistuimen tuomio 4.3.2020, CSTP Azienda della Mobilità v. komissio, C-587/18 P, ECLI:EU:C:2020:150, 92 ja 93 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 4.3.2020, Buonotourist v. komissio, C-586/18 P, ECLI:EU:C:2020:152, 96 kohta.

4.1.1. Komission päätöksen noudattaminen

- (45) Kansallisilla tuomioistuimilla on rajallinen toimivalta päätöksiin nähden, ja niiden on noudatettava päätöksissä tehtyä arviota valtiontuen olemassaolosta. Kansallisilla tuomioistuimilla ei myöskään ole toimivaltaa todeta komission päätöksiä pätemättömiksi.⁶⁷ Unionin tuomioistuimilla on tätä koskeva yksinomainen toimivalta Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 263 artiklan nojalla.⁶⁸
- (46) Jos kansallisella tuomioistuimella on epäilyksiä komission päätöksen tulkinnasta tai pätevyydestä, se voi pyytää komissiolta selvennystä (ks. 5.1 jakso) tai olosuhteiden mukaan se voi tai sen täytyy⁶⁹ pyytää asiasta unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisua Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artiklan mukaisesti⁷⁰.

4.1.2. Sellaisten komission päätösten noudattaminen, joissa tuki todetaan sisämarkkinoille soveltuvaksi

- (47) Komission lopullisesta päätöksestä, jossa sääntöjenvastaisen tuen todetaan sen myöntämisen jälkeen soveltuvan sisämarkkinoille, ei seuraa, että tuen täytäntöönpanoa koskevien, SEUT-sopimuksen mukaisen täytäntöönpanokiellon vastaisesti hyväksyttyjen toimenpiteiden, pätemättömyys korjaantuisi jälkikäteen.
- (48) Tässä yhteydessä kansallisten tuomioistuinten on taattava yksityisille, että kaikki seuraukset täytäntöönpanokiellon rikkomisesta toteutetaan.⁷¹ Tällaiset seuraukset liittyvät tuomioistuinten kansallisen oikeuden mukaisesti erityisesti tuen täytäntöönpanotoimien pätevyyteen ja täytäntöönpanokiellon vastaisesti myönnetyn taloudellisen tuen takaisinperimiseen.

⁶⁷ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 22.10.1987, Foto-Frost v. Hauptzollamt Lübeck-Ost, C-314/85, ECLI:EU:C:1987:452, 20 kohta.

⁶⁸ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 21.2.1991, Zuckerfabrik Süderdithmarschen ja Zuckerfabrik Soest v. Hauptzollamt Itzehoe ja Hauptzollamt Paderborn, yhdistetyt asiat C-143/88 ja C-92/89, ECLI:EU:C:1991:65, 23 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 9.11.1995, Atlanta Fruchthandelsgesellschaft ym. (I) v. Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft, C-465/93, ECLI:EU:C:1995:369, 51 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 18.7.2007, Lucchini, C-119/05, ECLI:EU:C:2007:434, 53 kohta.

⁶⁹ SEUT-sopimuksen 267 artiklan mukaisesti kansallisella tuomioistuimella, jonka päätökseen ei voida hakea muutosta, on tietyissä tilanteissa velvollisuus pyytää unionin tuomioistuimelta ennakkoratkaisua. Jos unionin oikeuden tulkintaa koskevaan kysymykseen annettava vastaus on selvästi johdettavissa oikeuskäytännöstä tai jos siitä ei ole mitään perusteltua epäilyä, sellaisen tuomioistuimen, jonka päätöksiin ei kansallisen oikeuden mukaan saa hakea muutosta, ei tarvitse esittää ennakkoratkaisupyyntöä, joskin se voi vapaasti tehdä niin. Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 6.10.1982, CILFIT v. Ministero della Sanità, C-283/81, ECLI:EU:C:1982:335, 14–20 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 11.9.2008, Unión General de Trabajadores de la Rioja, yhdistetyt asiat C-428/06–C-434/06, ECLI:EU:C:2008:488, 42 ja 43 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 28.7.2016, Association France Nature Environnement, C-379/15, ECLI:EU:C:2016:603, 47–50 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 15.9.2016, PGE, C-574/14, ECLI:EU:C:2016:686, 40 kohta, ja unionin tuomioistuimen tuomio 4.10.2018, komissio v. Ranska (Pidätyksien irtaimen omaisuuden tuotosta) C-416/17, ECLI:EU:C:2018:811, 108 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

⁷⁰ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 11.7.1996, SFEI ym., C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, 50 ja 51 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 21.11.2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, 44 kohta.

⁷¹ Unionin tuomioistuimen tuomio 21.11.2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, 30 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, 89 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 3.3.2020, Vodafone Magyarország, C-75/18, ECLI:EU:C:2020:139, 23 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 13.12.2018, Rittinger ym., C-492/17, ECLI:EU:C:2018:1019, 42 kohta.

- (49) Tästä seuraa, että jos kolmas osapuoli hakee kansalliselta tuomioistuimelta tuen ennaikaiseen täytäntöönpanoon liittyvien etujen poistamista, tuomioistuimen olisi jatkettava toimintaansa, vaikka komissio on jo todennut kyseisen tuen soveltuvan sisämarkkinoille. Muunlainen tulkinta antaisi jäsenvaltioille mahdollisuuden jättää huomiotta SEUT-sopimuksen määräykset ja siten tehdä tyhjäksi niiden tehokkaan vaikutuksen.⁷²

4.1.3. Menettelyn aloittamista koskevan komission päätöksen noudattaminen

- (50) Tilanne on erilainen, jos komissio on ainoastaan aloittanut SEUT-sopimuksen 108 artiklan 2 kohdan nojalla tutkintamenettelyn, joka koskee kansallisen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettua tukitoimenpidettä. Menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä komissio esittää periaatteessa epäilyjä siitä, soveltuuko tukitoimenpide sisämarkkinoille. Nämä epäilyt koskevat yleensä tuen soveltuvuutta sisämarkkinoille, mutta tuen olemassaolon arviointi on luonteeltaan alustava ja perustuu kyseisen toimenpiteen alustavaan tarkasteluun.⁷³
- (51) SEU-sopimuksen 4 artiklan 3 kohdan mukaisesti kansallisten tuomioistuinten on otettava huomioon komissiossa käynnissä olevista menettelyistä johtuva oikeudellinen tilanne, vaikka se olisikin väliaikainen.
- (52) Tämä tarkoittaa sitä, että tutkintamenettelyn ollessa käynnissä menettelyn aloittamista koskevalla päätöksellä on jo oikeudellisia seurauksia, jotka kansallisten tuomioistuinten on otettava huomioon. Kansallinen tuomioistuin ei voi katsoa menettelyn aloittamista koskevan päätöksen perusteella, että toimenpide ei ole SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tukea, sillä tämä vaarantaisi SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan tehokkaan vaikutuksen.⁷⁴
- (53) Näin ollen kansallisten tuomioistuinten tehtävänä on määrätä toimenpiteistä, joilla korjataan tuen sääntöjenvastainen täytäntöönpano, kunnes komissio tekee lopullisen päätöksen. Kansalliset tuomioistuimet voivat päättää keskeyttää tutkinnan kohteena olevan toimenpiteen täytäntöönpanon ja määrätä jo maksetut määrät takaisin perittäviksi. Ne voivat myös päättää määrätä muita väliaikaisia toimenpiteitä asianosaisten etujen ja komission menettelyn aloittamista koskevan päätöksen tehokkuuden turvaamiseksi.⁷⁵
- (54) Lisäksi kansalliset tuomioistuimet eivät voi vain lykätä asian käsittelyä, kunnes komissio on tehnyt lopullisen päätöksen.⁷⁶ Asian käsittelyn lykkäämistä koskeva päätös johtaisi todellisuudessa samaan tulokseen kuin välitoimia koskevan hakemuksen hylkäämispäätös ja merkitsisi sääntöjenvastaisen edun säilymistä tuen toteuttamista koskevan kiellon ajan.

⁷² Unionin tuomioistuimen tuomio 19.12.2019, Arriva Italia ym., C-385/18, ECLI:EU:C:2019:1121, 85 kohta.

⁷³ Unionin tuomioistuimen tuomio 21.11.2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, 37–40 kohta.

⁷⁴ Unionin tuomioistuimen tuomio 21.11.2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, 38 kohta.

⁷⁵ Unionin tuomioistuimen tuomio 21.11.2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, 41–43 kohta.

⁷⁶ Unionin tuomioistuimen tuomio 11.3.2010, CELF ja ministre de la Culture et de la Communication, C-1/09, ECLI:EU:C:2010:136, 31 kohta ja sitä seuraavat kohdat; unionin tuomioistuimen tuomio 4.4.2014, Flughafen Lübeck, C-27/13, ECLI:EU:C:2014:240, 30 kohta.

4.2. Kansallisten tuomioistuinten toimivalta

- (55) Kuten 11–13 kohdassa todetaan, kansallisten tuomioistuinten on komission tuen sisämarkkinoille soveltuvuuden arviointia koskevan yksinomaisen toimivallan sekä komission samasta toimenpiteestä mahdollisesti aiemmin tekemän päätöksen asettamissa rajoissa määritettävä, onko valtiontuki myönnetty SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisesti.
- (56) Kansalliset tuomioistuimet suorittavat arviointinsa kahdessa vaiheessa: Ne arvioivat ensinnäkin toimenpiteen luonteen sen selvittämiseksi, voidaanko sitä pitää SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan mukaisena valtiontukea. Jos kansalliset tuomioistuimet katsovat, että toimenpide on valtiontukea, niiden on toisessa vaiheessa päätettävä, sovelletaanko toimenpiteeseen täytäntöönpanokieltä. Jos kansalliset tuomioistuimet katsovat, että täytäntöönpanokieltä on rikottu, niiden on hyväksyttävä asianmukaiset korjaavat toimenpiteet tällaisesta rikkomisesta kärsineiden yksityisten oikeuksien turvaamiseksi.

4.2.1. Tuen olemassaolon arviointi

- (57) Tuen sääntöjenvastaisen täytäntöönpanon toteaminen edellyttää alustavaa päätelmää valtiontuen olemassaolosta. Unionin tuomioistuimet ovat vahvistaneet, että kansallisilla tuomioistuimilla on komission tavoin toimivalta tulkita valtiontuen käsitettä.⁷⁷
- (58) Valtiontuen olemassaolon toteamiseksi on usein arvioitava useita monimutkaisia kysymyksiä (ks. 14 kohta). Komissio on SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontuen käsitteestä antamassaan tiedonannossa⁷⁸ antanut yksityiskohtaisia ohjeita kansallisten tuomioistuinten avustamiseksi.
- (59) Jos ilmenee epäilyjä valtiontuen olemassaolosta, kansalliset tuomioistuimet voivat pyytää komissiolta lausuntoa (ks. 5.1.1.2 jakso). Kansallisilla tuomioistuimilla on myös mahdollisuus tai velvollisuus pyytää asiasta unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisua SEUT-sopimuksen 267 artiklan nojalla.

4.2.2. Täytäntöönpanokiellon rikkomisen arviointi

- (60) Arvioitaessa, kuuluuko toimenpide täytäntöönpanokiellon piiriin, kansallisten tuomioistuinten on tutkittava, sovelletaanko toimenpiteeseen jotakin ilmoitusvelvollisuutta koskevista poikkeuksista (ks. 1.2 jakso). Kansalliset tuomioistuimet arvioivat erityisesti, täyttääkö kyseinen toimenpide ryhmäpoikkeusasetuksessa vahvistetut kriteerit vai onko se voimassa olevaa tukea.

⁷⁷ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 22.3.1977, Steinike & Weinlig, C-78/76, ECLI:EU:C:1977:52, 14 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 11.7.1996, SFEI ym., C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, 49 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 21.11.1991, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires ym. v. Ranska, C-354/90, ECLI:EU:C:1991:440, 10 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 18.7.2007, Lucchini, C-119/05, ECLI:EU:C:2007:434, 50 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 5.10.2006, Transalpine Ölleitung in Österreich, C-368/04, ECLI:EU:C:2006:644, 39 kohta.

⁷⁸ [EUVL C 262, 19.7.2016, s. 1.](#)

- (61) Jos tukitoimenpide täyttää kaikki ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetty edellytykset, se vapautetaan komissiolle tehtävästä ennakoilmoituksesta ja se soveltuu sisämarkkinoille.
- (62) ”Voimassa olevan tuen” osalta menettelyasetuksessa määritellään olosuhteet, joissa tukea on pidettävä voimassa olevana, oikeusvarmuuden takaamiseksi jäsenvaltioille ja tuensaajille.⁷⁹ Valtiontukipolitiikan kehityksen vuoksi tietyt toimenpiteet, jotka eivät olleet uutta tukea, kun ne toteutettiin, ovat saattaneet muuttua sääntöjenvastaisiksi. Kun toimenpide, joka on valtiontukea, kuuluu voimassa olevan tuen luokkaan, jäsenvaltion ei tarvitse ilmoittaa siitä, mutta komissio valvoo sitä tästä huolimatta.

4.2.2.1. Ryhmäpoikkeusasetusten edellytysten soveltaminen

- (63) Jäsenvaltiot voivat luottaa siihen, että toimenpide vapautetaan ilmoitusvelvollisuudesta, jos se täyttää ryhmäpoikkeusasetuksissa säädettyt yleiset ja erityiset edellytykset. Jos jäsenvaltio kuitenkin toteuttaa tukitoimenpiteen, joka ei täytä kaikkia sovellettavan ryhmäpoikkeuksen edellytyksiä, ilmoittamatta siitä ennakolta komissiolle, kyseisen tuen täytäntöönpano on sääntöjenvastaista.
- (64) SEUT-sopimuksesta johtuvat ilmoittamista ja täytäntöönpanokieltoa koskevat velvollisuudet sitovat kansallisten tuomioistuinten lisäksi kaikkia jäsenvaltioiden hallintoelimiä.⁸⁰
- (65) Kun kansalliset tuomioistuimet arvioivat, onko valtiontukitoimenpide toteutettu sääntöjenmukaisesti, niiden on tarkistettava, täytyivätkö ryhmäpoikkeusasetuksen edellytykset, voidakseen selvittää, oliko toimenpide vapautettu ilmoitusvelvollisuudesta. Unionin tuomioistuin on määritellyt kansallisten tuomioistuinten toimivallan niiden selvittäessä, onko yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen ehtoja sovellettu oikein⁸¹ eli sen, missä määrin kansalliset tuomioistuimet voivat tulkita sen säännöksiä.
- (66) Ryhmäpoikkeusasetusten hyväksymisen tarkoituksena ei ollut siirtää valtiontuen sisämarkkinoille soveltuvuuden arviointia jäsenvaltioille, vaan se kuuluu edelleen komission yksinomaiseen toimivaltaan.⁸² Tietyn tukitoimenpiteen soveltuvuuden arviointi muilla kuin ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetyillä perusteilla edellyttäisi monimutkaista arviointia, joka kuuluu komission yksinomaiseen toimivaltaan.⁸³ Kansallisten tuomioistuinten tehtävänä on kuitenkin tutkia, ovatko kansalliset viranomaiset myöntäneet tukea, joka on täysin sovellettavan ryhmäpoikkeusasetuksen tiukasti tulkittujen yleisten ja erityisten edellytysten mukaista.
- (67) Jos tuki on toteutettu ryhmäpoikkeusasetuksen nojalla mutta se ei ole täyttänyt kaikkia sovellettavia edellytyksiä, tuensaaja ei ole toteutusajankohtana voinut perustellusti

⁷⁹ Menettelyasetuksen 21–23 artikla.

⁸⁰ Unionin tuomioistuimen tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, 90–92 kohta.

⁸¹ Unionin tuomioistuimen tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, 101 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 29.7.2019, BMW v. komissio, C-654/17 P, ECLI:EU:C:2019:634, 151 kohta.

⁸² Unionin tuomioistuimen tuomio 29.7.2019, BMW v. komissio, C-654/17 P, ECLI:EU:C:2019:634, 132 ja 133 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, 67 kohta.

⁸³ Unionin tuomioistuimen tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, 68 kohta.

luottaa siihen, että tuki on myönnetty sääntöjenmukaisesti.⁸⁴ Kansallisilla viranomaisilla ei ole toimivaltaa tehdä lopullisia päätöksiä siitä, että velvollisuutta ilmoittaa tuesta ei ole.⁸⁵

4.2.2.2. Voimassa oleva tuki

- (68) Kuten 62 kohdassa todetaan, voimassa olevaan tukeen – toisin kuin uuteen tukeen – ei sovelleta ilmoitusvelvollisuutta. Jos kansallinen tuomioistuin toteaa, että toimenpide katsotaan voimassa olevaksi tueksi, se ei voi käsitellä sitä. On komission yksinomainen tehtävä arvioida, soveltuuko voimassa oleva tuki edelleen sisämarkkinoille, ja ehdottaa asianmukaisia toimenpiteitä, jos tukijärjestelmä ei enää sovellu sisämarkkinoille. Valtiontukisääntöjen soveltamisen yhteydessä kansalliset tuomioistuimet ainoastaan arvioivat, onko tukitoimenpide SEUT-sopimuksen 108 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua voimassa olevaa tukea.
- (69) Perussopimuksissa ei anneta ohjeita tukitoimenpiteen luokittelusta voimassa olevaksi tueksi. Olosuhteet, joissa tukea on pidettävä voimassa olevana, määritellään menettelyasetuksen säännöksissä⁸⁶. Menettelyasetuksessa ei kuitenkaan säädetä kansallisten tuomioistuinten toimivallasta ja velvollisuuksista, joita säännellään edelleen SEUT-sopimuksen määräyksillä, sellaisina kuin unionin tuomioistuin niitä tulkitsee.⁸⁷
- (70) Esimerkiksi menettelyasetuksen 17 artiklan 1 kohdassa säädetään, että komission toimivaltuuksiin perii tuki takaisin sovelletaan 10 vuoden vanhentumisaikaa, kun taas saman artiklan 3 kohdan mukaan ”tuki, jonka osalta vanhentumisaika on kulunut umpeen, katsotaan voimassa olevaksi tueksi”.
- (71) Tässä yhteydessä 10 vuoden vanhentumisaika ei ole ilmaus yleisestä periaatteesta, jonka mukaan uudesta tuesta tulisi voimassa olevaa tukea kyseisen ajanjakson jälkeen.⁸⁸ Kyseistä 10 vuoden vanhentumisaikaa ei voida soveltaa kansallisiin menettelyihin edes analogisesti⁸⁹, koska takaisinperiminen tapahtuu sovellettavassa kansallisessa oikeudessa vahvistettujen sääntöjen mukaisesti.

4.2.3. Täytäntöönpanokiellon rikkomisen kohteena olevien yksityisten oikeuksien turvaaminen

- (72) Turvatakseen yksityisten oikeudet valtiontuen sääntöjenvastaista täytäntöönpanoa vastaan kansalliset tuomioistuimet voivat hyväksyä tilanteen mukaan erityyppisiä

⁸⁴ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 15.12.2005, Unicredito Italiano, C-148/04, ECLI:EU:C:2005:774, 104 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 19.3.2015, OTP Bank, C-672/13, ECLI:EU:C:2015:185, 77 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, 104 kohta.

⁸⁵ Unionin tuomioistuimen tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, 101 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 29.7.2019, BMW v. komissio, C-654/17 P, ECLI:EU:C:2019:634, 151 kohta.

⁸⁶ Menettelyasetuksen 1 artiklan b kohta ja 17 artiklan 3 kohta.

⁸⁷ Unionin tuomioistuimen tuomio 23.1.2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, 66 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, 110 kohta.

⁸⁸ Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio 30.4.2002, Government of Gibraltar v. komissio, yhdistetyt asiat T-195/01 ja T-207/01, ECLI:EU:T:2002:111, 130 kohta.

⁸⁹ Unionin tuomioistuimen tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, 108 ja 109 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 30.4.2020, Nelson Antunes da Cunha, C-627/18, ECLI:EU:C:2020:321, 33 kohta.

korjaavia toimenpiteitä. Ne voivat esimerkiksi päättää keskeyttää tai lopettaa toimenpiteen täytäntöönpanon (4.2.3.1 jakso), määrätä jo maksetut määrät perittäviksi takaisin (4.2.3.2 jakso) tai määrätä erilaisia väliaikaisia toimenpiteitä asianosaisten etujen turvaamiseksi muulla tavoin (4.2.3.3 jakso).⁹⁰ Lisäksi niitä voidaan pyytää päättämään korvauksista vahingoista, joita kolmansille osapuolille on aiheutunut valtiontuen sääntöjenvastaisesta täytäntöönpanosta (4.2.3.4 jakso). Kansallisten tuomioistuinten on joka tapauksessa taattava yksityisille, että kaikki heidän kansallisen oikeutensa mukaiset asianmukaiset toimet toteutetaan SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan rikkomisen seurausten korjaamiseksi.⁹¹

4.2.3.1 Toimenpiteen täytäntöönpanon keskeyttäminen tai lopettaminen

- (73) Jos valtion viranomainen ei ole vielä pannut SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan vastaisesti myönnettyä valtiontukitoimenpidettä täytäntöön, kansallisten tuomioistuinten on estettävä sen täytäntöönpano joko keskeyttämällä tai lopettamalla se.
- (74) Unionin oikeudessa ei säädetä erityisistä päätelmistä, jotka kansallisten tuomioistuinten on välttämättä tehtävä sääntöjenvastaisen valtiontuen myöntämisestä annetun säädöksen pätevyydestä. Siinä edellytetään ainoastaan, että ne toteuttavat tehokkaita toimenpiteitä estääkseen sääntöjenvastaisen tuen maksamisen tuensaajalle. Kansallisen oikeuden nojalla voi kuitenkin olla tilanteita, joissa toimenpiteen sääntöjenvastainen täytäntöönpano voidaan keskeyttää kumoamalla tuen myöntämistä koskeva säädös.⁹²
- (75) Näin ollen kansalliset tuomioistuimet voivat julistaa sopimuksen, jolla tuki myönnetään, mitättömäksi, kumota tuen myöntämis päätöksen tai keskeyttää sen täytäntöönpanon (esimerkiksi silloin, kun tuki myönnetään rakennuksen, infrastruktuurin tai palvelun käyttöoikeuden muodossa). Jos tuki myönnetään erissä, kansallisten tuomioistuinten olisi määrättävä tulevien maksujen keskeyttämisestä.

4.2.3.2 Takaisinperintä

- (77) Jos sääntöjenvastainen tuki on jo maksettu tuensaajalle, kansallisten tuomioistuinten on periaatteessa määrättävä, että sääntöjenvastaisesti myönnetty tuen määrä peritään täysimääräisesti takaisin, jollei komissio ole tehnyt päätöstä tuen soveltuvuudesta sisämarkkinoille.⁹³ Tuen poistaminen perimällä se takaisin on johdonmukainen seuraus tuen sääntöjenvastaisuudesta.⁹⁴

⁹⁰ Unionin tuomioistuimen tuomio 21.11.2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, 43 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 21.12.2016, komissio v. Hansestadt Lübeck, C-524/14 P, ECLI:EU:C:2016:971, 29 kohta.

⁹¹ Unionin tuomioistuimen tuomio 3.3.2020, Vodafone Magyarország, C-75/18, ECLI:EU:C:2020:139, 23 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 19.12.2019, Arriva Italia ym., C-385/18, ECLI:EU:C:2019:1121, 84 kohta.

⁹² Unionin tuomioistuimen tuomio 8.12.2011, Residex Capital IV, C-275/10, ECLI:EU:C:2011:814, 44–47 kohta.

⁹³ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 21.7.2005, Xunta de Galicia, C-71/04, ECLI:EU:C:2005:493, 49 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 11.7.1996, SFEI ym., C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, 40 ja 68 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 21.11.1991, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires ym. v. Ranska, C-354/90, ECLI:EU:C:1991:440, 12 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 8.12.2011, Residex Capital IV, C-275/10, ECLI:EU:C:2011:814, 43 kohta.

⁹⁴ Unionin tuomioistuimen tuomio 21.12.2016, komissio v. Aer Lingus, yhdistetyt asiat C-164/15 P ja C-165/15 P, ECLI:EU:C:2016:990, 116 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 19.3.2015, OTP Bank, C-672/13,

- (78) Ennen tuen myöntämistä vallinneen tilanteen palauttamiseksi kansallisten tuomioistuinten on poistettava tuensaajalle sääntöjenvastaisesti myönnetty etu kokonaan. Tällainen etu muodostuu tuesta, jäljempänä ”tuen pääoma”, sekä sen koron maksamatta jättämisestä, jonka yritys olisi maksanut sääntöjenvastaisuuden ja sen aiheuttaman yrityksen kilpailuaseman parantumisen keston ajan, jos sen olisi pitänyt lainata tuen määrä markkinoilta, jäljempänä ”korko sääntöjenvastaisuuden ajalta”.⁹⁵ Näin ollen kansallisten tuomioistuinten on määrättävä takaisin perittäviksi sekä tuen pääoma että korko sääntöjenvastaisuuden ajalta.
- (79) Jos kansallisessa tuomioistuimessa ja komissiossa on meneillään rinnakkaisia menettelyjä ja jos komissio toteaa tuen sisämarkkinoille soveltumattomaksi, kansallisen tuomioistuimen olisi pantava komission päätös täytäntöön sen määräysten mukaisesti.⁹⁶
- (80) Jos komissio toteaa tuen soveltuvan sisämarkkinoille, unionin oikeudessa edellytetään ainoastaan, että jäsenvaltiot perivät takaisin koron sääntöjenvastaisuuden ajalta⁹⁷, joka alkaa tuen maksamisesta ja päättyy tuen toteamiseen sisämarkkinoille soveltuvaksi. Komission päätöksestä ei seuraa, että SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan vastaisten täytäntöönpanotoimenpiteiden pätemättömyys korjaantuisi taannehtivasti.⁹⁸
- (81) Jos komission päätös, jolla toimenpide todetaan sisämarkkinoille soveltuvaksi, kumotaan, ei voida katsoa, että komissio olisi hyväksynyt toimenpiteen. Jos se on valtiontukea, sen toteuttamista pidetään sääntöjenvastaisena.⁹⁹ Lisäksi jos kumoamiskanne on nostettu, tuensaajalla ei ole oikeutta vedota oikeutettuihin odotuksiin tuen sääntöjenmukaisuudesta.¹⁰⁰
- (82) Laskettaessa korkoa sääntöjenvastaisuuden ajalta jäsenvaltion suorittamaan sääntöjenvastaisen tuen takaisinperimiseen ei sovelleta menettelyasetuksen 16 artiklan 2 kohtaa eikä komission asetuksen (EY) N:o 794/2004¹⁰¹ 9 ja 11 artiklaa, jos komissio ei ole tehnyt takaisinperimistä koskevaa päätöstä. Näin ollen kyseisen jäsenvaltion viranomaisten on tällaisissa tapauksissa laskettava korko sääntöjenvastaisuuden ajalta sovellettavien kansallisen oikeuden sääntöjen mukaisesti edellyttäen, että kaksi edellytystä täyttyy. Ensinnäkin näiden säännösten on oltava vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteiden mukaisia (ks. 2.2 jakso). Toiseksi korko sääntöjenvastaisuuden

ECLI:EU:C:2015:185, 70 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 8.12.2011, Residex Capital IV, C-275/10, ECLI:EU:C:2011:814, 33 kohta.

⁹⁵ Unionin tuomioistuimen tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, 132 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 8.12.2011, Residex Capital IV, C-275/10, ECLI:EU:C:2011:814, 39 kohta.

⁹⁶ Ks. tältä osin komission tiedonanto sääntöjenvastaisen ja sisämarkkinoille soveltumattoman valtiontuen takaisinperinnästä ([EUVL C 247, 23.7.2019, s. 1](#)).

⁹⁷ Unionin tuomioistuimen tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, 134 kohta.

⁹⁸ Unionin tuomioistuimen tuomio 12.2.2008, CELF ja ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, ECLI:EU:C:2008:79, 40 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 19.3.2015, OTP Bank, C-672/13, ECLI:EU:C:2015:185, 76 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 23.1.2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, 59 kohta.

⁹⁹ Unionin tuomioistuimen tuomio 12.2.2008, CELF ja ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, ECLI:EU:C:2008:79, 63 kohta.

¹⁰⁰ Unionin tuomioistuimen tuomio 12.2.2008, CELF ja ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, ECLI:EU:C:2008:79, 68 kohta.

¹⁰¹ Komission asetus (EY) N:o 794/2004, annettu 21 päivänä huhtikuuta 2004, Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 täytäntöönpanosta ([EUVL L 140, 30.4.2004, s. 1](#)).

ajalta on laskettava sen koron perusteella, jota olisi sovellettu, jos tuensaaja olisi joutunut lainaamaan tutkittavana olevan tuen määrän kyseisenä aikana markkinoilta.¹⁰²

- (83) Kansallisten tuomioistuinten takaisinperimiseen määräämistä koskeviin toimivaltuuksiin sovellettavan vanhentumisajan osalta unionin tuomioistuimet ovat todenneet, että menettelyasetuksessa säädettyä 10 vuoden vanhentumisaikaa sovelletaan ainoastaan komissioon.¹⁰³ Mikäli kansallisissa menettelyissä määrätään pidemmästä vanhentumisajasta, kansallisen tuomarin on määrättävä täytäntöönpanokiellon vastaisesti myönnetty tuki perittäväksi takaisin myös sen jälkeen, kun komissiolle säädetty vanhentumisaika on päättynyt. Alle 10 vuoden kansalliset vanhentumisajat sitovat myös kansallisia tuomioistuinta, jollei komissio ole tehnyt takaisinperimistä koskevaa päätöstä.¹⁰⁴ Jos komissio tekee takaisinperimistä koskevan päätöksen, jäsenvaltiot eivät voi perustella sitä, että ne eivät ole panneet päätöstä täytäntöön, kansallisen oikeuden vaatimuksilla, kuten kansallisilla määräajoilla.¹⁰⁵

4.2.3.3 Välitoimet

- (84) Kansallisten tuomioistuinten velvollisuutena on SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisesti myös välitoimien toteuttaminen silloin, kun se yksityisten oikeuksien ja SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan välittömän oikeusvaikutuksen suojaamisen kannalta on aiheellista.¹⁰⁶ Kansalliset tuomioistuimet hyväksyvät nämä toimenpiteet, joiden tarkoituksena on poistaa tuen kilpailuvastaiset vaikutukset väliaikaisesti¹⁰⁷, kansallisen oikeutensa mukaisesti edellyttäen, että vastaavuus- ja tehokkuusvaatimukset täyttyvät (2.2 jakso).
- (85) Kansalliset tuomioistuimet voivat päättää toteuttaa välitoimia, jos sääntöjenvastainen tuki on jo maksettu¹⁰⁸ tai se maksetaan lähitulevaisuudessa. Ensimmäisessä tapauksessa

¹⁰² Unionin tuomioistuimen tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, 141 kohta.

¹⁰³ Unionin tuomioistuimen tuomio 23.1.2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, 61 kohta.

¹⁰⁴ Unionin tuomioistuimen tuomio 23.1.2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, 71–75 kohta.

¹⁰⁵ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 20.3.1997, Land Rheinland-Pfalz v. Alcan Deutschland, C-24/95, ECLI:EU:C:1997:163, 34–37 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 29.3.2012, komissio v. Italia, C-243/10, ECLI:EU:C:2012:182, 35 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 30.4.2020, Nelson Antunes da Cunha, C-627/18, ECLI:EU:C:2020:321, 60 kohta.

¹⁰⁶ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 21.11.1991, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires ym. v. Ranska, C-354/90, ECLI:EU:C:1991:440, 12 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 21.12.2016, komissio v. Hansestadt Lübeck, C-524/14 P, ECLI:EU:C:2016:971, 29 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 11.7.1996, SFEI ym., C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, 52 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 5.10.2006, Transalpine Ölleitung in Österreich, C-368/04, ECLI:EU:C:2006:644, 46 kohta.

¹⁰⁷ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 11.7.1996, SFEI ym., C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, 52 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 5.10.2006, Transalpine Ölleitung in Österreich, C-368/04, ECLI:EU:C:2006:644, 46 kohta.

¹⁰⁸ Valtiontukisääntöjen soveltamista koskevassa tutkimuksessa raportoitiin mielenkiintoisesta ranskalaisen tuomioistuimen komission kielteisen päätöksen jälkeen antamasta päätöksestä: Takaisinperintäpäätöstä vastaan tehdyn muutoksenhaun automaattisen lykkäävän vaikutuksen korvaamiseksi kansallinen tuomioistuin määräsi edunsaajan maksamaan maksettavat määrät sulkutilille. Tuomioistuin käytti tämän perusteena Ranskan lainsäädännön säännöstä, jonka mukaan väliaikainen maksu on mahdollinen tapauksissa, joissa maksuvelvollisuutta ei voida vakavasti kyseenalaistaa. Ks. tutkimuksen ”Final Study on the enforcement of State aid rules and decisions by national courts (COMP/2018/001)” liitteessä 3 olevat maakohtaiset raportit, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2019, s. 156, tapauksiin FR8: *Cour administrative d’appel de Bordeaux*, 10. joulukuuta 2015, saatavilla osoitteessa <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>

kansalliset tuomioistuimet voivat määrätä joko sääntöjenvastaisen tuen takaisinmaksusta tai tuen sekä sen täytäntöönpanon ja sen siirtämisen väliseltä ajalta kertyneen koron väliaikaisesta siirtämisestä sulkutilille. Näillä vaihtoehdoilla varmistetaan, että sääntöjenvastaiseen tukeen liittyvä etu ei enää ole tuensaajan käytettävissä. Jos on olemassa vaara, että tuki maksetaan välittömästi, tuomioistuin voi antaa väliaikaisen määräyksen, jolla estetään oletettavasti sääntöjenvastaisen tuen maksaminen, kunnes tapaus on ratkaistu.¹⁰⁹

- (86) Vastaavasti jos kansallinen tuomioistuin ei halua antaa lopullista tuomiota ennen kuin komissio on arvioinut, soveltuuko tuki sisämarkkinoille, se voi määrätä aiheellisia välitoimia. Komissiossa meneillään oleva tutkinta ei vapauta kansallista tuomioistuinta SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisesta velvollisuudesta suojella yksityisten oikeuksia.¹¹⁰
- (87) Kansallisilla tuomioistuimilla on velvollisuus määrätä välitoimia, jos seuraavat edellytykset täyttyvät: i) valtiontuen olemassaolosta ei ole epäilystä, ii) tukea ollaan juuri toteuttamassa tai se on jo toteutettu ja iii) ei ole todettu sellaisia poikkeuksellisia olosuhteita, joiden johdosta tuen takaisin periminen olisi epäasianmukaista.¹¹¹

4.2.3.4 Vahingonkorvauskanne

- (88) Osana SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisia tehtäviään kansalliset tuomioistuimet saattavat joutua käsittelemään vahingonkorvauskanteita, joita kolmannet osapuolet esittävät sääntöjenvastaisesta valtiontuesta aiheutuneen vahingon perusteella. Jos tällaiset kanteet menestyvät, kantajat saavat suoran taloudellisen korvauksen kärsitystä menetyksestä.
- (89) Unionin tuomioistuin on toistuvasti katsonut, että kolmannet osapuolet, joita asia koskee, voivat nostaa vahingonkorvauskanteen kansallisissa tuomioistuimissa kansallisen oikeuden mukaisesti¹¹², jonka olisi oltava vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteiden mukaista (ks. 2.2 jakso). Oikeusperustoissa, joihin kantajat ovat vedonneet aiemmin, onkin suurta vaihtelua jäsenvaltioiden välillä.
- (90) Katsomatta siihen, voidaanko vahingonkorvauksia vaatia kansallisen oikeuden nojalla, täytäntöönpanokiellon rikkominen voi unionin tuomioistuimen asioissa Francovich¹¹³ ja

¹⁰⁹ Unionin tuomioistuimen tuomio 26.10.2016, DEI ja komissio v. Alouminion tis Ellados, C-590/14 P, ECLI:EU:C:2016:797, 101 kohta.

¹¹⁰ Kansalliset tuomioistuimet voivat myös päättää toteuttaa välitoimia odottaessaan komissiolta lausuntoa tai tietoja tai ylemmältä kansalliselta tuomioistuimelta tai unionin tuomioistuimilta tuomiota.

¹¹¹ Unionin tuomioistuimen tuomio 11.3.2010, CELF ja ministre de la Culture et de la Communication, C-1/09, ECLI:EU:C:2010:136, 36 kohta; unionin yleisen tuomioistuimen määräys 3.3.2015, Gemeente Nijmegen v. komissio, T-251/13, ECLI:EU:T:2015:142, 45 kohta.

¹¹² Unionin tuomioistuimen tuomio 12.2.2008, CELF ja ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, ECLI:EU:C:2008:79, 55 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 5.10.2006, Transalpine Ölleitung in Österreich, C-368/04, ECLI:EU:C:2006:644, 56 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 11.7.1996, SFEI ym., C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, 75 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 23.1.2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, 56 kohta.

¹¹³ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 19.11.1991, Francovich ja Bonifaci v. Italia, yhdistetyt asiat C-6/90 ja C-9/90, ECLI:EU:C:1991:428.

Brasserie du Pêcheur¹¹⁴ vahvistaman oikeuskäytännön perusteella¹¹⁵ periaatteessa antaa aiheen vahingonkorvausvaatimukseen. Kyseisessä oikeuskäytännössä vahvistetaan periaate, jonka mukaan jäsenvaltioiden edellytetään korvaavan yksityisille unionin oikeuden rikkomisesta aiheutuneet menetykset ja vahingot, joista niiden voidaan katsoa olevan vastuussa¹¹⁶. Tällainen vastuu on olemassa, jos i) rikutulla oikeusnormilla on tarkoitus antaa oikeuksia yksityisille oikeussubjekteille, ii) rikkominen on riittävän vakava ja iii) jäsenvaltion velvoitteen rikkomisen ja vahinkoa kärsineille osapuolille aiheutuneiden vahinkojen välillä on suora syy-yhteys¹¹⁷.

- (91) Kaksi ensimmäistä edellytystä täyttyvät yleensä SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan suhteen. Unionin tuomioistuin on vahvistanut tähän määräykseen perustuvien yksityisten oikeuksien olemassaolon ja täsmentänyt, että näiden oikeuksien suojaaminen on käytännössä kansallisten tuomioistuinten tehtävä¹¹⁸.
- (92) Koska jäsenvaltioiden viranomaisilla on periaatteessa velvollisuus ilmoittaa valtiontukitoimenpiteistä ennen niiden toteuttamista, SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan rikkominen on unionin tuomioistuinten oikeuskäytännön mukaan useimmissa tapauksissa riittävä osoitus vakavasta rikkomisesta. Valtiontuen tapauksessa jäsenvaltioiden viranomaiset eivät yleensä voi väittää, etteivät ne olleet tietoisia täytäntöönpanokiellosta, koska SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan ja 108 artiklan 3 kohdan soveltamisesta on olemassa riittävästi oikeuskäytäntöä ja komission ohjeet. Epäselvissä tapauksissa ja oikeusvarmuuden vuoksi jäsenvaltiot voivat aina ilmoittaa toimenpiteestä komissiolle.¹¹⁹
- (93) Kolmannen vaatimuksen, jonka mukaan unionin oikeuden rikkomisen on pitänyt aiheuttaa todellista ja varmaa taloudellista vahinkoa kantajalle, voidaan katsoa täyttyvän monella tavalla. Valtiontukisääntöjen soveltamista koskevassa tutkimuksessa huomautettiin, että kansalliset tuomioistuimet ovat harvoin myöntäneet

¹¹⁴ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 5.3.1996, Brasserie du pêcheur v. Saksan liittotasavalta ja The Queen / Secretary of State for Transport, ex parte Factortame ym., yhdistetyt asiat C-46/93 ja C-48/93, ECLI:EU:C:1991:428, 51 kohta.

¹¹⁵ Unionin tuomioistuimen tuomio 13.6.2006, Traghetti del Mediterraneo, C-173/03, ECLI:EU:C:2006:391, 41 kohta.

¹¹⁶ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 19.11.1991, Francovich ja Bonifaci v. Italia, yhdistetyt asiat C-6/90 ja C-9/90, ECLI:EU:C:1991:428, 31–37 kohta; Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 5.3.1996, Brasserie du pêcheur v. Saksan liittotasavalta ja The Queen / Secretary of State for Transport, ex parte: Factortame ym., C-46/93 ja C-48/93, ECLI:EU:C:1991:428, 31 kohta.

¹¹⁷ Unionin tuomioistuimen tuomio 13.6.2006, Traghetti del Mediterraneo, C-173/03, ECLI:EU:C:2006:391, 45 kohta.

¹¹⁸ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 21.11.1991, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires ym. v. Ranska, C-354/90, ECLI:EU:C:1991:440, 12–14 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 21.10.2003, van Calster ja Cleeren, yhdistetyt asiat C-261/01 ja C-262/01, ECLI:EU:C:2003:571, 53 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 12.2.2008, CELF ja ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, ECLI:EU:C:2008:79, 38 kohta.

¹¹⁹ Joissakin tapauksissa unionin tuomioistuimet ovat kuitenkin katsoneet, että sen määrittämiseksi, onko pelkkä jäsenvaltion tekemä unionin oikeuden rikkominen riittävän vakava rikkomus, kansallisten tuomioistuinten on otettava huomioon useita tekijöitä, kuten kyseessä olevan rikkomisen anteeksiannettavuus tai se, että jonkin unionin toimielimen omaksuma kanta on saattanut edistää rikkomista. Ks. tältä osin yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 25.1.2007, Robins ym., C-278/05, ECLI:EU:C:2007:56, 71 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 4.7.2000, Haim, C-424/97, ECLI:EU:C:2000:357, 38 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 23.5.1996, Queen v. Ministry of Agriculture, Fisheries and Food, ex parte: Hedley Lomas (Irlanti), C-5/94, ECLI:EU:C:1996:205, 28 kohta.

vahingonkorvauksia ja että niiden merkittävimpiä haasteena on tunnistaa vahingon ja sääntöjenvastaisen tuen välinen syy-yhteys¹²⁰.

- (94) Kantajat väittävät usein, että tuki oli tulonmenetyksen välitön aiheuttaja. Tutkiessaan tällaisia vaatimuksia kansallisten tuomioistuinten olisi otettava huomioon seuraavat näkökohdat:
- (a) Unionin oikeuden vastaavuus- ja tehokkuusvaatimusten mukaisesti kansallisissa säännöissä ei voida sulkea pois mahdollisuutta, että jäsenvaltio on vastuussa tulonmenetyksestä.¹²¹ Jos tällainen mahdollisuus suljetaan pois kansallisessa oikeudessa, kansallisen tuomioistuimen olisi pidätyttävä kyseisen säännöksen soveltamisesta, kun on kyse SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan rikkomiseen perustuvista vahingonkorvausvaatimuksista.
 - (b) Menetettyjen tulojen todellinen määrä on helpompi määrittää, jos sääntöjenvastainen tuki oli syynä siihen, että kantaja menetti sopimuksen tai tietyn liiketoimen tuensaajalle, ja tuensaaja on jo toteuttanut tämän sopimuksen tai liiketoimen.
 - (c) Jos tuki aiheuttaa pelkästään markkinaosuuden menetyksen, tarvitaan monimutkaisempia määrällisiä vahinkoarvioita. Yksi mahdollinen tapa käsitellä tällaisia tapauksia voisi olla kantajan todellisen tulotilanteen (joka ilmenee tuloslaskelmasta) vertaaminen siihen hypoteettiseen tulotilanteeseen, joka vallitsisi, jos sääntöjenvastaista tukea ei olisi¹²².
 - (d) On mahdollista, että kantajan kärsimä vahinko ylittää tulonmenetyksen. Tilanne voi olla tämä esimerkiksi silloin, kun kantaja joutuu lopettamaan liiketoimintansa sääntöjenvastaisen tuen seurauksena.

¹²⁰ Joissakin tapauksissa kansalliset tuomioistuimet kuitenkin hyväksyivät valtion vastuuta koskevan periaatteen. Ks. tältä osin Marseillen hallintotuomioistuimen tuomio 12.2.2018, *CTC v. Corsica Ferries France*; Rapport d'expertise, *CTC v Corsica Ferries France*, 28.2.2019, N/REF: 500060, tutkimuksen "Final Study on the enforcement of State aid rules and decisions by national courts (COMP/2018/001)" liitteessä 3 olevat maakohtaiset raportit, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2019, s. 152, saatavilla osoitteessa <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>

¹²¹ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 5.3.1996, *Brasserie du pêcheur v. Saksan liittotasavalta ja The Queen / Secretary of State for Transport*, ex parte: *Factortame ym.*, yhdistetyt asiat C-46/93 ja C-48/93, ECLI:EU:C:1996:428, 87 ja 90 kohta.

¹²² Valtiontukisääntöjen soveltamista koskevassa tutkimuksessa raportoitiin mielenkiintoisesta tapauksesta, jossa ranskalainen hallinto-oikeus päätti sisämarkkinoille soveltumattoman tuen takaisinperimistä koskevan komission päätöksen perusteella myöntää tuensaajan pääasialliselle kilpailijalle korvauksia markkinaosuuden menetyksestä. Muutoksenhakutuomioistuin kumosi osittain aiemman vahingon arviointia koskevan tuomion ja nimitti tästä syystä riippumattoman asiantuntijan, joka laski korvauksen tarkan määrän. Asiantuntija arvioi niiden asiakkaiden määrän, jotka olivat siirtyneet kantelijalta tuensaajalle sisämarkkinoille soveltumattoman tuen vuoksi, ja määrittä sen perusteella menetettyjen tulojen määrän. Tällainen kvantifiointi on usein monimutkaista ja riippuu markkinoiden ominaispiirteistä ja kilpailijoiden määrästä. Ks. tutkimuksen "Final Study on the enforcement of State aid rules and decisions by national courts (COMP/2018/001)" liitteessä 3 olevat maakohtaiset raportit, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2019, s. 152, tapaustiiivistelmä FR6: *Tribunal d'appel de Bordeaux*, 23. helmikuuta 2017, saatavilla osoitteessa <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>. Ks. myös Marseillen hallintotuomioistuimen tuomio 12.2.2018, *CTC v. Corsica Ferries France*; Rapport d'expertise, *CTC v Corsica Ferries France*, 28.2.2019, N/REF: 500060.

- (95) Kansallisissa menettelysäännöissä annetaan joissakin tapauksissa kansallisille tuomioistuimille mahdollisuus kohtuullisten arvioiden käyttöön korvattavan todellisen vahingon määrän määrittämisessä. Kun näin on, kohtuullisten arvioiden käyttö on mahdollista myös SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisten vahingonkorvauskanteiden yhteydessä edellyttäen, että tehokkuusperiaatetta¹²³ noudatetaan.
- (96) Mahdollisuus hakea vahingonkorvauksia ei lähtökohtaisesti riipu mahdollisista rinnakkaistutkimuksista, jotka komissio on aloittanut saman tukitoimenpiteen tutkimiseksi. Komission käynnissä olevat tutkimukset eivät vapauta kansallisia tuomioistuimia velvollisuudesta turvata yksityisten oikeudet SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisesti¹²⁴. Koska kantajat saattavat kyetä osoittamaan, että niille aiheutui vahinkoa tuen ennenaikaisen täytäntöönpanon ja erityisesti tuensaajan sääntöjenvastaisesti saaman ajallisen edun vuoksi, ei voida sulkea pois mahdollisuutta, että vahingonkorvausvaatimukset hyväksytään myös silloin, kun komissio on jo todennut tuen sisämarkkinoille soveltuvaksi ennen kuin kansallinen tuomioistuin tekee päätöksensä¹²⁵.
- (97) Komissio on muutamissa tapauksissa päättänyt, että kansallisen oikeuden nojalla myönnetty vahingonkorvaukset ovat sääntöjenvastaisista tukea.¹²⁶ Unionin tuomioistuin muistutti, että valtiontuki on oikeudelliselta luonteeltaan pohjimmiltaan erilainen kuin vahingonkorvaus, jota kansalliset viranomaiset voidaan määrätä maksamaan yksityisille korvauksena näille aiheuttamastaan vahingosta.¹²⁷ Kun kansalliset tuomioistuimet tekevät ratkaisuja sääntöjenvastaisesta tuesta välittömästi aiheutuneista kustannuksista kolmansille osapuolille maksettavasta korvauksesta, niiden on kuitenkin huolehdittava siitä, että ne eivät tee päätöksiä, joilla ainoastaan laajennetaan tuensaajien joukkoa.¹²⁸
- (98) Muutamassa muussa tapauksessa sääntöjenvastaisen tuen saajat yrittivät vaatia valtiolta korvausta sen jälkeen, kun ne oli määrätty maksamaan tuen määrä takaisin. Yleensä nämä tuensaajat esittivät väitteitä, jotka koskivat niiden perustellun luottamuksen rikkomista. Unionin tuomioistuin katsoi kuitenkin, että sääntöjenvastaisesti myönnetty toimenpide ei voi aiheuttaa perusteltua luottamusta tuensaajalle, jonka olisi kyettävä varmistumaan siitä, että tuen myöntämisessä on noudatettu asianmukaista menettelyä.¹²⁹

¹²³ Ks. edellä 2.2 jakso.

¹²⁴ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 11.7.1996, SFEI ym., C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, 44 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 23.1.2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, 57 ja 58 kohta.

¹²⁵ Unionin tuomioistuimen tuomio 12.2.2008, CELF ja ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, ECLI:EU:C:2008:79, 53 ja 55 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 23.1.2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, 60 kohta.

¹²⁶ Komission päätös (EU) 2015/1470, annettu 30 päivänä maaliskuuta 2015, valtiontuesta SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN), jonka Romania on pannut täytäntöön – Välitysoikeuden asiassa Micula v. Romania 11 päivänä joulukuuta 2013 antama tuomio ([EUVL L 232, 4.9.2015, s. 43](#)).

¹²⁷ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 27.9.1988, Asteris ym. v. Kreikka ja ETY, yhdistetyt asiat C-106–120/87, ECLI:EU:C:1988:457, 23 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 21.12.2016, komissio v. Aer Lingus, yhdistetyt asiat C-164/15 P ja C-165/15 P, ECLI:EU:C:2016:990, 72 kohta.

¹²⁸ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 5.10.2006, Transalpine Ölleitung in Österreich, C-368/04, ECLI:EU:C:2006:644, 57 kohta.

¹²⁹ Unionin tuomioistuimen tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, 98–104 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 15.12.2005, Unicredito Italiano, C-148/04, ECLI:EU:C:2005:774, 104 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 19.3.2015, OTP Bank, C-672/13, ECLI:EU:C:2015:185, 77 kohta.

- (99) Vahingonkorvauskanteiden kohteena on yleensä valtiontuen myöntämisestä vastaava viranomaislainen. Asiassa SFEI antamassaan tuomiossa unionin tuomioistuin käsittelee nimenomaisesti kysymystä siitä, voidaanko unionin oikeuden nojalla nostaa suoria vahingonkorvauskanteita tuensaajaa vastaan, ja katsoi, että koska SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdassa ei aseteta suoria velvollisuuksia tuensaajalle, tämän artiklan rikkominen ei ole riittävä peruste tuensaajan vastuulle.¹³⁰ Tämä ei rajoita mahdollisuutta nostaa vahingonkorvauskanne tuensaajaa vastaan kansallisen oikeuden mukaisesti, esimerkiksi sopimukseen perustumatonta vastuuta koskevien kansallisten säännösten perusteella.¹³¹

5. KOMISSION JA KANSALLISTEN TUOMIOISTUINTEN YHTEISTYÖ

- (100) Komission on tuettava kansallisia tuomioistuimia niiden keskeisessä valtiontukisääntöjen soveltamiseen liittyvässä tehtävässä SEU-sopimuksen 4 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Kansalliset tuomioistuimet voivat toisaalta pyytää komission apua soveltaessaan näitä sääntöjä vireillä olevan asian yhteydessä. Jäsenvaltioiden tuomioistuinten ja komission tiivis yhteistyö lisää valtiontukisääntöjen soveltamisen johdonmukaisuutta¹³² ja tehokkuutta koko Euroopan unionissa.

5.1. Komission apu kansallisille tuomioistuimille

- (101) Avustaessaan kansallisia tuomioistuimia komission on noudatettava salassapitovelvollisuutta ja turvattava oma toimivuutensa ja itsenäisyytensä.¹³³ Täyttäessään SEU-sopimuksen 4 artiklan 3 kohdan mukaista velvollisuuttaan avustaa kansallisia tuomioistuimia komissio on sen vuoksi sitoutunut säilyttämään puolueettomuutensa ja objektiivisuutensa. Komissio voi pyytää kansallisia tuomioistuimia toimittamaan pyydetyn avun antamiseksi tarvittavat tiedot. Avustaessaan kansallisia tuomioistuimia komissio ei puolusta osapuolten yksityisiä etuja. Komission antama apu kuuluu sen velvollisuuksiin varmistaa valtiontukisääntöjen asianmukainen täytäntöönpano ja puolustaa yleistä etua.¹³⁴ Komissio ei sen vuoksi kuule kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan oikeudenkäynnin osapuolia.
- (102) Kansallisille tuomioistuimille menettelyasetuksen 29 artiklan mukaisesti annettava tuki ei rajoita kansallisten tuomioistuinten mahdollisuutta tai velvollisuutta¹³⁵ pyytää unionin

¹³⁰ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 11.7.1996, SFEI ym., C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, 72–74 kohta.

¹³¹ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 11.7.1996, SFEI ym., C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, 75 kohta. Lainvalintaa edellyttävissä tilanteissa sovellettava laki määritetään sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin sovellettavasta laista 11 päivänä heinäkuuta 2007 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 864/2007 (Rooma II) ([EUVL L 199, 31.7.2007, s. 40](#)).

¹³² Menettelyasetuksen johdanto-osan 37 kappale ([EUVL L 248, 24.9.2015, s. 12](#)).

¹³³ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 6.12.1990, Zwartveld ym., C-2/88 Imm., ECLI:EU:C:1990:440, 10 ja 11 kohta; yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio 18.9.1996, Postbank v. komissio, T-353/94, ECLI:EU:T:1996:119, 93 kohta.

¹³⁴ Menettelyasetuksen johdanto-osan 37 kappale ([EUVL L 248, 24.9.2015, s. 12](#)).

¹³⁵ Ks. yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 6.10.1982, CILFIT v. Ministero della Sanità, C-283/81, ECLI:EU:C:1982:335, 14–20 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 11.9.2008, Unión General de Trabajadores de la Rioja, yhdistetyt asiat C-428/06–C-434/06, ECLI:EU:C:2008:488, 42 ja 43 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 28.7.2016, Association France Nature Environnement, C-379/15, ECLI:EU:C:2016:603, 47–50 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 15.9.2016, PGE, C-574/14, ECLI:EU:C:2016:686, 40 kohta, ja unionin

tuomioistuimelta ennakkoratkaisua unionin oikeuden tulkinnasta tai pätevyydestä SEUT-sopimuksen 267 artiklan mukaisesti¹³⁶.

5.1.1. Yhteistyön muodot

- (103) Menettelyasetuksen 29 artiklassa on kodifioitu kolme komission ja kansallisten tuomioistuinten välisen yhteistyön muotoa. Tämän tiedonannon 5.1.1.1, 5.1.1.2 ja 5.1.1.3 jaksossa selostetaan tarkemmin näitä yhteistyötapoja.

5.1.1.1. Tietojen toimittaminen kansallisille tuomioistuimille

- (104) Menettelyasetuksen 29 artiklan nojalla kansalliset tuomioistuimet voivat pyytää komissiota toimittamaan niille sen hallussa olevia tietoja.¹³⁷
- (105) Kansalliset tuomioistuimet voivat pyytää komissiolta tietoja sen käsiteltävänä olevista valtiontukimenettelyistä. Tällaisia ovat esimerkiksi seuraavat tiedot: i) onko komissiossa käynnissä valtiontukea koskeva menettely, ii) onko jäsenvaltio ilmoittanut asianmukaisesti tietystä tukitoimenpiteestä SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisesti, iii) onko komissio aloittanut muodollisen tutkintamenettelyn, ja iv) onko komissio jo tehnyt päätöksen.¹³⁸
- (106) Lisäksi kansalliset tuomioistuimet voivat pyytää komissiolta tämän hallussa olevia asiakirjoja. Kyse voi olla muun muassa sellaisten komission päätösten kopioista, joita ei ole vielä julkaistu komission verkkosivustolla, asiatiedoista, tilastoista, markkinatutkimuksista ja talousanalyyseistä.
- (107) SEU-sopimuksen 4 artiklan 3 kohdassa vahvistettu lojaalin yhteistyön velvoite edellyttää, että komissio toimittaa kansallisille tuomioistuimille kaikki tiedot, joita ne pyytävät¹³⁹. Kyseinen velvoite kattaa myös salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvat tiedot.
- (108) Toimittaessaan tietoja kansallisille tuomioistuimille komission on pidettävä voimassa SEUT-sopimuksen 339 artiklassa luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille annetut takuut¹⁴⁰. SEUT-sopimuksen 339 artiklassa kielletään komission jäseniä, sen virkamiehiä tai muita sen henkilöstöön kuuluvia ilmaisemasta salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja. Tällaisia ovat muun muassa luottamukselliset tiedot ja liikesalaisuudet.

tuomioistuimen tuomio 4.10.2018, komissio v. Ranska (Pidätys irtaimen omaisuuden tuotosta) C-416/17, ECLI:EU:C:2018:811, 108 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

¹³⁶ Unionin tuomioistuimen tuomio 21.11.2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, 44 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 15.9.2016, PGE, C-574/14, ECLI:EU:C:2016:686, 40 kohta.

¹³⁷ Menettelyasetuksen 29 artiklan 1 kohdan alkuosa.

¹³⁸ Saatuaan kyseiset tiedot kansallinen tuomioistuin voi pyytää, että sille toimitetaan säännöllisesti tietoja tilanteen kehittymisestä.

¹³⁹ Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio 18.9.1996, Postbank v. komissio, T-353/94, ECLI:EU:T:1996:119, 64 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen määräys 13.7.1990, Zwartveld ym., C-2/88 Imm., ECLI:EU:C:1990:315, 16 ja 22 kohta.

¹⁴⁰ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 28.2.1991, Delimitis v. Henninger Bräu, C-234/89, ECLI:EU:C:1991:91, 53 kohta; yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio 18.9.1996, Postbank v. komissio, T-353/94, ECLI:EU:T:1996:119, 90 kohta.

- (109) Jos komissio aikoo toimittaa salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja kansalliselle tuomioistuimelle, se pyytää kansallista tuomioistuinta vahvistamaan, että tuomioistuin takaa luottamuksellisten tietojen ja liikesalaisuuksien suojan. Jos kansallinen tuomioistuin takaa tietosuojan, komissio toimittaa pyydetty tiedot ja ilmoittaa ne osat, jotka kuuluvat salassapitovelvollisuuden piiriin ja joita ei sen vuoksi saa julkistaa. Jos kansallinen tuomioistuin taas ei voi taata tietosuojaa, komissio ei toimita kyseisiä tietoja¹⁴¹.
- (110) Komissio ei myöskään välttämättä voi luovuttaa tietoja kansallisille tuomioistuimille muissa tilanteissa. Komissio voi kieltäytyä toimittamasta tietoja jäsenvaltion tuomioistuimelle erityisesti silloin, kun tietojen toimitus vaikuttaisi häiritsevästi unionin toimivuuteen ja itsenäisyyteen. Tilanne on tämä silloin, kun tietojen luovutus vaarantaisi komissiolle uskottujen tehtävien hoidon¹⁴² (esimerkiksi kun on kyse komission sisäistä päätöksentekomenettelyä koskevista tiedoista).
- (111) Varmistaakseen kansallisten tuomioistuinten kanssa tekemänsä yhteistyön tehokkuuden komissio pyrkii toimittamaan pyydetty tiedot kansallisille tuomioistuimille kuukauden kuluessa pyynnön esittämisestä. Jos komission on pyydettävä kansallisilta tuomioistuimilta lisäselvennyksiä niiden esittämiin tietopyyntöihin tai kuultava sellaisia kolmansia osapuolia, joihin tietojen toimittamisella on suora vaikutus, kuukauden määräaika alkaa kulua uudelleen siitä hetkestä, jona selvennys on vastaanotettu tai kuuleminen saatettu päätökseen.¹⁴³

5.1.1.2. Valtiontukisääntöjen soveltamista koskevien lausuntojen toimittaminen

- (112) Menettelyasetuksen 29 artiklassa säädetään myös kansallisten tuomioistuinten mahdollisuudesta pyytää komissiolta lausunto valtiontukisääntöjen soveltamiseen liittyvistä kysymyksistä.¹⁴⁴
- (113) Kansallisten tuomioistuinten on noudatettava asiaa koskevia unionin sääntöjä ja unionin tuomioistuinten oikeuskäytäntöä soveltaessaan valtiontukisääntöjä käsiteltävänä olevaan asiaansa. Kansalliset tuomioistuimet voivat löytää ohjeita valtiontukisääntöjen soveltamiseksi komission päätöksentekokäytännöstä sekä asiaa koskevista komission tiedonannoista ja suuntaviivoista, sanotun kuitenkin rajoittamatta perussopimusten lopullista tulkintaa unionin tuomioistuimissa. Kansalliset tuomioistuimet voivat löytää ohjeita myös komission aiemmista lausunnoista tai huomautuksista, jotka on julkaistu komission verkkosivustolla, jos käsiteltävänä olevissa kysymyksissä on samanlaisia osatekijöitä kuin muiden kansallisten tuomioistuinten käsittelemissä kysymyksissä.¹⁴⁵

¹⁴¹ Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio 18.9.1996, Postbank v. komissio, T-353/94, ECLI:EU:T:1996:119, 93 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen määräys 6.12.1990, Zwartveld ym., C-2/88 Imm., ECLI:EU:C:1990:440, 10 ja 11 kohta.

¹⁴² Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 6.12.1990, Zwartveld ym., C-2/88 Imm., ECLI:EU:C:1990:440, 11 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 26.11.2002, First ja Franex, C-275/00, ECLI:EU:C:2002:711, 49 kohta; yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio 18.9.1996, Postbank v. komissio, T-353/94, ECLI:EU:T:1996:119, 93 kohta.

¹⁴³ Näin voi olla esimerkiksi tietäntyyppisten yksityishenkilön toimittamien tietojen tapauksessa tai silloin, kun jäsenvaltion tuomioistuin pyytää toisen jäsenvaltion toimittamia tietoja.

¹⁴⁴ Menettelyasetuksen 29 artiklan 1 kohdan loppuosa.

¹⁴⁵ Ks. 5.1.2 jakso.

- (114) Joissakin tapauksissa jäsenvaltioiden tuomioistuimet eivät kuitenkaan saa riittäviä ohjeita komission aiemmista päätöksistä ja lausunnoista tai komission tiedonannoista ja ohjeista. SEU-sopimuksen 4 artiklan 3 kohdassa vahvistetun vilpittömän yhteistyön periaatteen mukaisesti ja ottaen huomioon kansallisten tuomioistuinten ratkaisevan tärkeän aseman valtiontukien soveltamisessa komissio tarjoaa jäsenvaltioiden tuomioistuimille mahdollisuuden pyytää komissiolta lausuntoja valtiontukisääntöjen soveltamista koskevista kysymyksistä.¹⁴⁶
- (115) Komission lausuntoa koskevat pyynnot voivat periaatteessa koskea mitä tahansa kansallisen oikeudenkäynnin yhteydessä esille tullutta valtiontukiin liittyvää taloudellista, asiasisällöllistä tai oikeudellista kysymystä. Jäsenvaltioiden tuomioistuimet voivat kysyä komissiolta muun muassa seuraavia seikkoja:
- (a) Onko tietty toimenpide SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tukea? Jos toimenpide on tukea, kansallinen tuomioistuin voi pyytää ohjeita tuen määrän määrittämiseksi. Tällaiset pyynnot voivat liittyä tiettyyn SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan mukaiseen valtiontuen osa-alueeseen (yrityksen käsite, valikoivan edun olemassaolo, toimenpiteen katsominen jäsenvaltion myöntämäksi ja valtion varojen käyttö, mahdollinen kilpailun vääristyminen ja vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan).
 - (b) Täyttääkö tukitoimenpide jonkin ryhmäpoikkeusasetuksen vaatimuksen, jonka täyttyessä tuesta ei ole tarpeen ilmoittaa ennakolta komissiolle ja SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaista täytäntöönpanokieltoa ei sovelleta?
 - (c) Kuuluuko yksittäinen tuki komissiolle ilmoitettuun tukiohjelmaan, joka on komission päätöksellä katsottu sisämarkkinoille soveltuvaksi tai joka muutoin katsotaan voimassa olevaksi tueksi, jolloin SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaista täytäntöönpanokieltoa ei sovelleta?
 - (d) Onko olemassa poikkeuksellisia seikkoja¹⁴⁷, jotka estäisivät kansallista tuomioistuinta määräämästä tuen täysimääräisestä takaisinperimisestä unionin oikeuden mukaisesti?
 - (e) Mitkä ovat oikeudelliset edellytykset unionin oikeuden mukaisten vahingonkorvauskanteiden nostamiselle ja kuinka aiheutuneet vahingot määritetään määrällisesti?
- (116) Kansallisilla tuomioistuimilla ei ole toimivaltaa arvioida tukitoimenpiteen soveltuvuutta sisämarkkinoille SEUT-sopimuksen 107 artiklan 2 kohdan, 107 artiklan 3 kohdan, 106 artiklan 2 kohdan eikä 93 artiklan perusteella.¹⁴⁸ Sen vuoksi ne eivät voi pyytää komissiota antamaan lausuntoa tietyn tukitoimenpiteen soveltuvuudesta sisämarkkinoille. Kansalliset tuomioistuimet voivat kuitenkin kysyä komissiolta,

¹⁴⁶ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 11.7.1996, SFEI ym., C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, 50 kohta.

¹⁴⁷ Ks. tältä osin yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 11.7.1996, SFEI ym., C-39/94, EU:C:1996:285, 68–71 kohta.

¹⁴⁸ Unionin tuomioistuimen tuomio 4.3.2020, CSTP Azienda della Mobilità v. komissio, C-587/18 P, EU:C:2020:150, 90 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 19.7.2007, Lucchini, C-119/05, EU:C:2007:434, 50–52 kohta.

arvioiko se jo tietyn tukitoimenpiteen soveltuvuutta sisämarkkinoille, kuten edellä 5.1.1.1 jaksossa selitetään.

- (117) Antaessaan lausuntonsa komissio antaa SEUT-sopimuksen 4 artiklan 3 kohdassa vahvistetun vilpittömän yhteistyön periaatteen mukaisesti kansalliselle tuomioistuimelle pyydetty tiedot tai taloudelliset tai oikeudelliset selvennykset. Toisin kuin unionin tuomioistuinten tulkinta unionin oikeudesta, komission lausunto ei ole kansallisen tuomioistuimen kannalta oikeudellisesti velvoittava.
- (118) Komissio antaa lausuntonsa kansallisille tuomioistuimille niiden menettelysääntöjen ja -käytäntöjen mukaisesti. Varmistaakseen jäsenvaltioiden tuomioistuinten kanssa tekemänsä yhteistyön tehokkuuden komissio pyrkii toimittamaan pyydetyn lausunnon kansalliselle tuomioistuimelle neljän kuukauden kuluessa pyynnön esittämisestä. Jos komissio tarvitsee kansalliselta tuomioistuimelta lisäselvennyksiä sen esittämästä pyynnöstä, kyseistä neljän kuukauden määräaikaa voidaan jatkaa.
- (119) Kansallisten tuomioistuinten on turvattava SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisesti yksityisten oikeudet myös sinä aikana, jona komissio laatii pyydetyn lausunnon. Kuten edellä on esitetty, SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaista kansallisen tuomioistuimen velvollisuutta turvata yksityisten oikeudet muun muassa välitoimilla¹⁴⁹ sovelletaan, vaikka komissio ei vielä ole antanut lausuntoa.

5.1.1.3. *Amicus curiae* -huomautusten toimittaminen

- (120) Komissio voi menettelyasetuksen 29 artiklan 2 kohdan mukaisesti esittää kirjallisia huomautuksia kansallisille tuomioistuimille, jotka soveltavat valtioneuvoston päätöksiä. Se voi myös esittää suullisia huomautuksia asianomaisen kansallisen tuomioistuimen luvalla. Näitä huomautuksia kutsutaan myös *amicus curiae* -huomautuksiksi. Komissio esittää *amicus curiae* -huomautuksia omasta aloitteestaan.
- (121) Jäsenvaltioiden tuomioistuimet tai kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevan asian asianosaiset voivat kuitenkin pyytää komissiota esittämään *amicus curiae* -huomautuksia, jos kyseessä on valtioneuvoston päätös. Päätös puuttua *amicus curiae* -ominaisuudessa kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävään asiaan on komission yksinomainen oikeus ja täysin sen harkintavallassa. Komissiolla ei siis ole velvollisuutta vastata näihin pyyntöihin tai ottaa niihin kantaa.
- (122) Komissio esittää *amicus curiae* -huomautuksia kansallisten oikeudenkäyntimenettelyjen yhteydessä varmistaakseen SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan tai 108 artiklan 3 kohdan johdonmukaisen soveltamisen¹⁵⁰. Arvioidakseen huomautuksensa

¹⁴⁹ Ks. edellä 4.2.3.3 jakso.

¹⁵⁰ Komissio on esittänyt vuodesta 2014 lähtien *amicus curiae* -huomautuksia tuen olemassaolosta, yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvän palvelun määritelmästä, komission takaisinperimistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta sekä kansallisen tai unionin oikeuden valintaa koskevista ohjeista. Ks. täältä osin tutkimus ”Final Study on the enforcement of State aid rules and decisions by national courts (COMP/2018/001)”, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2019, s. 111, saatavilla osoitteessa <https://state-aid-caselex-accept.mybit.nl/report>

tarpeellisuutta ja asianmukaisuutta komissio voi tarkastella muun muassa seuraavia seikkoja:

- (a) onko odotettavissa, että asialla on merkitystä käsiteltävänä olevaa tapausta laajemmin (esimerkiksi silloin, kun kyseessä on yleinen valtioneuvoston liittyvä kysymys),
 - (b) voivatko komission huomautukset edistää valtioneuvoston sääntöjen tehokasta soveltamista asianomaisissa kansallisissa tuomioistuimissa,
 - (c) onko kyseessä uusi asiasisältöä koskeva kysymys, jota ei käsitellä komission päätöksentekokäytännössä, tiedonannoissa tai ohjeissa tai
 - (d) onko asia vireillä tuomioistuimessa, jonka tuomioon ei voida hakea muutosta.
- (123) Komissio kunnioittaa täysin kansallisten tuomioistuinten riippumattomuutta ja toimintaa. Edellä 5.1.1.2 jaksossa tarkoitettujen komission lausuntojen osalta *amicus curiae* -huomautukset eivät sido kansallista tuomioistuinta, joka käsittelee asiaa, johon komissio puuttui. Ennen kuin komissio toimittaa omasta aloitteestaan *amicus curiae* -huomautuksia, se ilmoittaa asiasta kyseiselle jäsenvaltiolle lähettämällä kirjeen sen pysyvälle edustustolle Euroopan unionissa.
- (124) Voidakseen esittää hyödyllisiä huomautuksia komissio voi pyytää asianomaista kansallista tuomioistuinta toimittamaan sen käytettävissä olevat asiakirjat, jotka ovat tarpeen komission asiaa koskevaa arviointia varten. Komissio käyttää näitä asiakirjoja ainoastaan huomautustensa laadintaan.
- (125) Menettelyasetuksessa ei säädetä menettelysäännöistä, joiden mukaisesti *amicus curiae* -huomautukset on toimitettava. Sen vuoksi komissio esittää huomautuksensa muun muassa osapuolten oikeudet turvaavien jäsenvaltioiden menettelysääntöjen ja -käytäntöjen mukaisesti. Jos jäsenvaltio ei ole vielä vahvistanut tällaisia menettelysääntöjä, kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on määrittää, mitä menettelysääntöjä *amicus curiae* -huomautusten toimittamiseksi sen käsiteltävänä olevassa asiassa olisi noudatettava.
- (126) Kansallisissa menettelysäännöissä olisi noudatettava tämän tiedonannon 2.2 jaksossa esitettyjä periaatteita. Tämä tarkoittaa, että kansallisissa menettelysäännöissä SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan ja 108 artiklan 3 kohdan soveltamista koskevien huomautusten toimittamisesta ei voida tehdä tällaisten huomautusten toimittamisesta a) kohtuuttoman vaikeaa tai käytännössä mahdotonta (tehokkuusperiaatteen mukaisesti) eikä b) vaikeampaa kuin huomautusten esittämisestä oikeudenkäynneissä, joissa sovelletaan vastaavaa kansallista oikeutta (vastaavuusperiaatteen mukaisesti).

5.1.2. Keskitetty yhteispiste sekä lausuntojen ja *amicus curiae* -huomautusten julkaiseminen

- (127) Tehostaakseen yhteistyötä ja viestintää jäsenvaltioiden tuomioistuinten kanssa komissio on perustanut keskitetyn yhteispisteen, johon kansalliset tuomioistuimet voivat toimittaa pyyntönsä:

European Commission
Directorate General for Competition

COMP Amicus State Aid
1049 Bruxelles
BELGIUM
Puhelin: +32 2 297 6271
Faksi: +32 2 295 3584
Sähköposti: COMP-AMICUS-STATE-AID@ec.europa.eu

- (128) Komissio kehottaa kansallisia tuomioistuimia käyttämään edelleen tätä yhteyspistettä tietojen tai pyyntöjen toimittamiseksi komissiolle tämän tiedonannon (5.1.1.1), 5.1.1.2 ja 5.1.1.3 jakson mukaisesti. Kansalliset tuomioistuimet voivat lähettää kirjelmänsä millä tahansa Euroopan unionin 24 virallisesta kielestä¹⁵¹.
- (129) Komissio tekee selkoa yhteistyöstään kansallisten tuomioistuinten kanssa kilpailupolitiikkaa koskevassa vuosikertomuksessa. Se myös julkaisee lausuntonsa ja huomautuksensa verkkosivustollaan.¹⁵²
- (130) Toimittaessaan lausuntoja tai *amicus curiae* -huomautuksia komissio pyytää kansallisilta tuomioistuimilta luvan niiden julkaisemiseen. Näin komissio voi julkaista verkkosivustollaan toimittamansa lausunnot ja *amicus curiae* -huomautukset sekä asianomaisen kansallisen tuomioistuimen antamat tuomiot, jos ne ovat saatavilla.
- (131) Komissio pyrkii perustamaan erityisen verkkoalustan, johon kansalliset tuomioistuimet voivat lähettää komissiolle muita kuin tämän tiedonannon 5.1.1.1, 5.1.1.2 ja 5.1.1.3 jaksossa tarkoitettuja valtiontukipolitiikkaa koskevia kysymyksiä, joita ne saattavat kohdata päivittäisessä työssään.

5.2. Kansallisten tuomioistuinten apu komissiolle

- (132) SEU-sopimuksen 4 artiklan 3 kohdassa vahvistettu lojaalin yhteistyön velvoite merkitsee myös sitä, että jäsenvaltioiden ja niiden oikeusviranomaisten on avustettava unionin toimielimiä unionin tavoitteiden saavuttamiseksi.
- (133) Valtiontukisääntöjen tehokkaan soveltamisen varmistamiseksi kansallisia tuomioistuimia kehoitetaan toimittamaan komissiolle viipymättä jäljennös kaikista kirjallisista tuomioista, jotka ne ovat antaneet sen jälkeen, kun komissio on toimittanut tietoja tai lausunnon tai esittänyt *amicus curiae* -huomautuksia. Tämä mahdollistaa sen, että komissio saa ajoissa tiedon asioista, joista voi olla aiheellista esittää huomautuksia, jos joku asianosaisista valittaa tuomiosta. Toimittaessaan tuomion kansalliset tuomioistuimet ilmoittavat komissiolle, antavatko ne luvan kyseisen tuomion julkaisemiseen komission verkkosivustolla.
- (134) Valtiontukisääntöjen tehokkaamman ja johdonmukaisemman soveltamisen varmistamiseksi komissio kannustaa jäsenvaltioita perustamaan koordinoitipisteitä valtiontukiasioita käsitteleville kansallisille tuomareille. Komissio katsoo myös, että valtiontukiasioita käsittelevien tuomareiden virallisten tai epävirallisten verkostojen perustaminen joko kansallisella tai EU:n tasolla saattaa olla erityisen tärkeää tiedon

¹⁵¹ Täydellinen luettelo Euroopan unionin virallisista kielistä on SEU-sopimuksen 55 artiklan 1 kohdassa.

¹⁵² Komission lausuntojen ja *amicus curiae* -huomautusten julkaiseminen edellyttää kansallisen tuomioistuimen suostumusta.

jakamisen kannalta. Tuomareiden keskitettyjen koordinoitipisteiden ja verkostojen avulla kansalliset tuomarit voivat jakaa valtioneuvoston parhaita käytäntöjä ja helpottaa komission tiedotusta valtioneuvoston politiikan viimeaikaisesta kehityksestä esimerkiksi kurssien ja uutiskirjeiden avulla.

6. VALTIONTUKISÄÄNTÖJEN JA -PÄÄTÖSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANON LAIMINLYÖNNIN SEURAUKSET

- (135) Kuten tämän tiedonannon 4.2.1 ja 4.2.2 jaksossa todetaan, kansalliset tuomioistuimet saattavat joutua soveltamaan suoraan kansallisissa oikeusjärjestelmissään SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan ja 108 artiklan 3 kohdan määräyksiä. Jos kansalliset tuomioistuimet myöntävät tuomioillaan uutta tukea täytäntöönpanokiellon vastaisesti, komissio voi aloittaa menettelyasetuksen 12 artiklan mukaisen tutkintamenettelyn arvioidakseen sääntöjenvastaisen valtioneuvoston soveltuvuutta sisämarkkinoille. Jos jäsenvaltioiden tuomioistuimet eivät varmista komission takaisinperimistä koskevasta päätöksestä tai perussopimuksista johtuvien velvoitteiden noudattamista¹⁵³, komissio voi lisäksi aloittaa rikkomismenettelyn.
- (136) Jäsenvaltioiden eliminä kansallisia tuomioistuinta kehoitetaan toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että takaisinperimistä koskevat päätökset pannaan tehokkaasti täytäntöön. Komission tiedonannossa sääntöjenvastaisen ja sisämarkkinoille soveltumattoman valtioneuvoston takaisinperinnästä¹⁵⁴ esitetään seuraukset, joita aiheutuu, jos jäsenvaltiot eivät pane komission takaisinperimistä koskevia päätöksiä täytäntöön.
- (137) Kansallisten tuomioistuinten on myös turvattava täytäntöönpanokiellon mahdollisen rikkomisen kohteena olevien yksityisten oikeudet¹⁵⁵. Kuten tämän tiedonannon 6.2 jaksossa todetaan, jäsenvaltiot – niiden kansalliset tuomioistuimet mukaan lukien – jotka laiminlyövät näiden oikeuksien turvaamisen, eivät täytä unionin oikeuden mukaisia velvoitteita¹⁵⁶.

6.1. Sääntöjenvastaista tukea koskevat menettelyt komissiossa

- (138) Kansalliset tuomioistuimet voivat rikkoa suoraan SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohtaa myöntämällä uutta tukea menettelyjensä yhteydessä. Näin voi tapahtua, jos kansallinen tuomioistuin antaa tuomion, joka vaikuttaa valtioneuvoston myöntämistä koskevan säädöksen täytäntöönpanoon. Näin on esimerkiksi silloin, kun sopimuksen tai

¹⁵³ Unionin tuomioistuimen tuomio 11.9.2014, komissio v. Saksa, C-527/12, ECLI:EU:C:2014:2193, 56 kohta.

¹⁵⁴ [EUVL C 247, 23.7.2019, s. 1–23](#), 6 jakso.

¹⁵⁵ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 5.10.2006, Transalpine Ölleitung in Österreich, C-368/04, ECLI:EU:C:2006:644, 38 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 21.11.2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, ECLI:EU:C:2013:755, 28 kohta.

¹⁵⁶ Unionin tuomioistuimen tuomio 23.1.2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo, C-387/17, ECLI:EU:C:2019:51, 66 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, ECLI:EU:C:2019:172, 110 kohta.

tuen myöntämistä koskevan päätöksen tulkinta pidentää tukitoimenpiteen alkuperäistä kestoja.¹⁵⁷

- (139) Näin ollen kansallisten tuomioistuinten on noudatettava SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohtaa ja ilmoitettava komissiolle kaikista päätöksistä, joilla muutetaan tai jatketaan valtiontuen myöntämistä koskevaa säädöstä esimerkiksi tulkitsemalla sitä.¹⁵⁸
- (140) Jos kansallinen tuomioistuin ei varmista täytäntöönpanokiellon noudattamista ilmoittamalla uudesta tuesta ja saattamalla sitä komission tarkasteltavaksi, komissio voi aloittaa sääntöjenvastaista valtiontukea koskevan tutkinnan omasta aloitteestaan tai saatuaan joltakin asianomaiselta osapuolelta kantelun menettelyasetuksen 12 artiklan mukaisesti.

6.2. Rikkomusmenettely

- (141) SEUT-sopimuksen 258 artiklan nojalla komissio voi aloittaa rikkomusmenettelyn, jos se katsoo, että jäsenvaltio ei ole täyttänyt perussopimusten mukaista velvoitetta. Menettelyn tarkoituksena on lopettaa rikkominen. Komissio voi saattaa asian unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi oikeudenkäyntiä edeltävän vaiheen jälkeen, jossa se antaa perustellun lausunnon käytyään kyseisen jäsenvaltion kanssa virallisen keskustelun.
- (142) Jos kansalliset tuomioistuimet eivät tee asianmukaisia johtopäätöksiä SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan rikkomisesta, ne rikkovat perussopimusten mukaisia velvoitteitaan. Näin voi olla silloin, kun kansalliset tuomioistuimet eivät estä sääntöjenvastaisen toimenpiteen täytäntöönpanoa tai eivät määrää sitä perittäväksi takaisin.¹⁵⁹
- (143) Jos kansalliset tuomioistuimet laiminlyövät yksityisten oikeuksien turvaamisen SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdasta johtuvien velvoitteidensa vastaisesti, tämä saattaa johtaa myös jäsenvaltion korvausvastuuseen. Unionin tuomioistuin on katsonut, että jäsenvaltiot ovat korvausvastuussa vahingoista, jotka johtuvat unionin oikeuden rikkomisesta, mukaan lukien rikkomukset, jotka johtuvat ylimpänä oikeusasteena asian käsitelleen kansallisen tuomioistuimen päätöksestä^{160 161}.

¹⁵⁷ Sillä, antaako kansallinen tuomioistuin tuomionsa välitoimimenettelyn vai pääasiaa koskevan menettelyn yhteydessä, ei ole merkitystä, koska kummassakin tapauksessa tuomio saattaa vaikuttaa tukitoimenpiteeseen, vaikka vain tilapäisestikin.

¹⁵⁸ Unionin tuomioistuimen tuomio 26.10.2016, DEI ja komissio v. Alouminion tis Ellados, C-590/14 P, ECLI:EU:C:2016:797, 107 ja 108 kohta.

¹⁵⁹ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 21.11.1991, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires ym. v. Ranska, C-354/90, ECLI:EU:C:1991:440, 12 kohta; yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 11.7.1996, SFEI ym., C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, 70 kohta.

¹⁶⁰ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 30.9.2003, Köbler, C-224/01, ECLI:EU:C:2003:513, 50 kohta.

¹⁶¹ Jos komissio katsoo, ettei jäsenvaltio ole täyttänyt SEUT-sopimuksen 258 artiklan 2 kohdan mukaisessa tuomiossa vahvistettuja velvoitteitaan, komissio voi saattaa SEUT-sopimuksen 260 artiklan 2 kohdan nojalla asian unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi annettuaan ensin kyseiselle jäsenvaltiolle tilaisuuden esittää huomautuksensa.

7. LOPPUMÄÄRÄYKSET

- (144) Tämä tiedonanto korvaa valtioneuvoston päätösten soveltamista käsittelevän tiedonannon vuodelta 2009.
- (145) Tämän tiedonannon tarkoituksena on antaa kansallisille tuomioistuimille ohjeita valtioneuvoston päätösten soveltamisesta. Se ei velvoita kansallisia tuomioistuimia eikä vaikuta niiden riippumattomuuteen.
- (146) Komissio voi tarkistaa tätä tiedonantoa, mikäli sovellettavissa unionin säännöissä tapahtuu muutoksia tai oikeuskäytännössä tapahtuu tulevaisuudessa merkittävää kehitystä.